

MAZSOLÁZÓ	5	ARCKÉPCSARNOK	
		José Manuel Silva Rodríguez .	25
HÍREK, ESEMÉNYEK		KÖNYVESPOLC	
Felszálló ágban		Új agrár szakszótársorozat	
Lengyelország	4	a Mezőgazda Kiadótól	26
Oszták az új COPA elnök ...	4	PIACI HÍREK	
A szlovákoknak jót tett		Heinz újabb terjeszkedése ...	27
a csatlakozás	5	EU-konform vágóhíd	27
Dioxint találtak a szlovák		Nem versenyképes a német	
tojásban	5	biomarhahús	27
Készül az európai talajatlász .	5	Cukorpiaci mozgások	27
Kemény ellenállás	5		
Előtérben a biztonság	5	KÖZLÖNY	28
EU AGRÁRIUM			
ÉS PIACSZABÁLYOZÁS			
Érdekvédelem olasz módra ..	6		
Vita és jóváhagyás a cseh			
bioetanol-program körül ..	8		
DOP és IGP élelmiszerek,			
avagy földrajzi			
eredetvédelem			
Olaszországban	8		
Bortermelés és fogyasztás –			
előrejelzés 2008-ig	10		
Válságban az európai			
borágazat	12		
Uniós növényegészségügyi			
exportbizonyítványok			
Oroszországban	12		
Határozott döntés	13		
A hazai juhágazat rövid			
története és mai helyzete .	13		
Juhhús piaci tendenciák			
az Egyesült Királyságban .	14		
Uniós juh és kecskeállomány .	16		
BRÜSSZELBE JÁRUNK			
Magyar gabona enyhíti			
a portugál hiányt	17		
BŐVÍTÉS		BORÍTÓ 2–3.	
A csatlakozásra váró Balkán .	19	XIV. Farmer-Expo	
Bulgária és Románia		Mezőgazdasági	
csatlakozási előkészületei .	19	és Élelmiszeripari Kiállítás	
KITEKINTÉS		BELSŐ SZÍNES 1–2.	
A juhtenyésztés helyzete		RIPORT	
Ausztráliában	20	Harmóniában a természettel	
Az orosz közigazgatási reform		BELSŐ SZÍNES 3–4.	
és az agrárium	21	Józan debreceniek	
RIPORT		BORÍTÓ 4.	
Józan debreceniek	23	A juhászmester kézikönyve	

**Az Európai Unió
Agrárgazdasága
2005. 10. évfolyam
6. szám**

A Földművelésügyi
és Vidékfejlesztési
Minisztérium
közreműködésével
és támogatásával havonta
megjelenő kiadvány.

Kiadja az Országos
Mezőgazdasági Könyvtár
és Dokumentációs Központ

Felelős kiadó:
Gulácsiné Pápay Erika

Szerkesztőség címe:
1012 Budapest,
Attila út 93.

Postacím:
1253 Budapest 13, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910
Fax: 489-4976

E-mail:
szerkesztoseg@omgk.hu

Főszerkesztő:
Tamás Enikő

Főszerkesztő-helyettes:
Siadak Balogh Beáta

Szerkesztőbizottság:
*dr. Vajda László,
dr. Baintner Ferenc
Jazigián Dikránné
Lükőné Órsi Gabriella,
Román Zoltán*

Készült:
AGROINFORM Kiadó Kft.
1149 Budapest,
Angol u. 34.
2005/78

HU-ISSN 1416-6194

A címképterv
*Horváthné Fejes Ágnes
munkája.*

Címképünkön:
*Európa elrablása
(Megyeri Barna alkotása)*

Fotó: *Prokai Dorina*

Contents

BROWSER	3	Russian reform in public administration and agriculture	21
NEWS, EVENTS		PORTRAIT	
Poland in upswing	4	José Manuel Silva Rodríguez .	23
The new Head of the COPA is Austrian	4	BOOKSHELF	
Slovakia gains advantage of the accession	5	New series of professional agricultural dictionaries from the Mezőgazda Kiadó	25
Dioxin in eggs in Slovakia ...	5	MARKET NEWS	
European soil-atlas is being prepared	5	Heinz is expanding	26
Strong resistance	5	EU-conform slaughterhouse .	27
Food security the most important	5	German organic beef uncompetitive	27
EU AGRICULTURE AND MARKET REGULATION		Changes in the sugar-market	27
Safeguarding of interests in Italy	6	BULLETIN	28
Controversy and approval around the bio-ethanol program	8		
DOP and IGP foods, protection of geographical origin in Italy	8		
Wine production and consumption – forecast for the following 3 years	10		
European wine sector in crisis	12		
Phytosanitary export certifications in Russia	12		
Definite decision	13		
Short story and situation of the Hungarian sheep stocks ..	13		
Lamb and sheep meat market trends in the United Kingdom	14		
Sheep and goat stocks of the Union	16		
ATTENDING BRUSSELS			
Hungarian grain lessens the deficiency in Portugal	17		
ENLARGEMENT			
The Balkan is waiting for the accession	19		
Bulgarian and Rumanian preparation for the accession	19		
OUTLOOK			
Situation of sheep production in Austria	20		

**AgraEconomy
of the European Union
Volume 2005/10.,
Issue 6.**

Monthly publication, published out with the assistance and support of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Published by the National Agricultural Library and Documentation Centre

Responsible Publisher:
Gulácsiné Pápay Erika

Address
of the Editorial Office:
1012 Budapest,
Attila út 95.

Postal address:
1253 Budapest 13, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910,
Fax: 489-4976

E-mail:
szerkesztoseg@omgk.hu

Editor-in-chief:
Tamás Enikő

Vice Editor-in-chief:
Siadak Balogh Beáta

Editorial board:
*dr. Vajda László,
Baintner Ferenc,
Jazigián Dikránné,
Lükőné Órsi Gabriella,
Román Zoltán*

Printed in:
AGROINFORM House
1149 Budapest,
Angol u. 34.

HU-ISSN 1416-6194

*Cover designed by
Ágnes Horváth-Fejes.*

Front Cover:
*The Rape of Europe
(Sculpture
by Megyeri Barna)*

Photo: *Prokai Dorina*

Main topic of the present issue
is sheep and goat breeding
and market situation

COVER 2-3
14th Farmer-Expo
Agricultural and Food
Industrial Exhibition

INNER COVER 1-2
REPORT
In harmony with nature

INNER COVER 3-4
Right-thinking people
of Debrecen

COVER 4
The sheepmaster's Manual

- ❖ **A lengyeleknek valamilyen rejtélyes oknál fogva sikerült már a csatlakozás első évében előnyt kovácsolni az uniós tagságból.** Sütőipari termékeik eladása megkétszereződött, agrártermékeik uniós értékesítése 30%-kal nőtt. (További részletek a 4. oldalon.)
- ❖ **Dioxint találtak a tojásban** Kassa körzetében 5 tojástermelőnél. Az észlelt dioxin-mennyiség négyszerese volt az élelmiszer-biztonsági határnak. A mérgező anyag forrása a kassai városi hulladékgyűjtő. (Az 5. oldalon.)
- ❖ **Nemsokára elkészül az európai talajatlazs,** amely több is lesz mint egyszerű talajtérkép. Felhívja a figyelmet a szükséges talajkezelésekre, az egészséges talaj ismerveire, valamint arra is, mely területeken veszélyeztetett a talaj az eróziótól, deflációtól. (Bővebben az 5. oldalon.)
- ❖ **Krízislepárlással** igyekszik az Európai Unió csökkenteni borfölöslegeit. A lepárlás 145 millió eurót emészt föl az Unió költségvetéséből. Mind az asztali, mind a minőségi borokat érinti a lepárlás. A végtermék az ipari alkohol. Franciaország ígéretet tett arra, hogy 15–18 000 hektár szőlőültetvényt folyamatosan kivág és megszabja a szőlő újratelepítésének feltételeit is. (Részletek a 12. oldalon.)
- ❖ **Az olaszoknak sikerült** előrelépniük a földrajzi eredetvédelem tekintetében. A 149 regisztrált termék közül mindössze 5 képviseli a teljes volumen nagy részét. Az új tagállamok közül egyedül Csehországnak sikerült 3 sörkülönlegességével a földrajzi eredetvédett termékek körét bővíteni. Az olaszok sikerének titkát megfejtethi, aki elolvassa a 8. oldalon található írást.
- ❖ **Lengyelország derogációs kérelmet nyújtott be** a MON810 elnevezésű GM kukorica termesztésének betiltása ügyében. A régi és az új tagállamokban egyaránt idegenkednek a genetikailag módosított fajtáktól. (Részletek a 13. oldalon.)
- ❖ **Olaszországban nő a borfogyasztás.** A 2003. évi 27 millió hektoliterről 2008-ra 28 millió hektoliterre nőtt. A növekedésben nagy szerepet játszik a habzóborok és pezsgők növekvő népszerűsége. A borkivitel tekintetében a hordós borok helyett a szép kiszerelésű, minőségi palackos borok mennyiségét növelik. Legnagyobb vásárlója az olasz boroknak Németország és az Amerikai Egyesült Államok. (Részletek a 10. oldalon.)
- ❖ **Miközben nyugtalanságot, sőt megdöbbenést váltott ki** az Európai Unió vezető köreiből a francia és olasz népszavazás végeredménye az Unió alkotmányáról, a balkáni államok igyekeznek mindent elkövetni, hogy bejussanak az Európai Unióba. Mik az esélyei Horvátországnak, Szerbia-Montenegrónak és Bosznia-Hercegovinának? (Részletek a 19. oldalon.)
- ❖ **A juhtenyésztés, a juhhústermelés helyzetéről,** perspektíváiról érdekes összeállítás jelent meg ebben a számban. A gyenge minőségű legelőket is jól hasznosító, értékes tejet és sajtot adó kecske a mezőgazdaság ígéretes haszonállata. (Részletek a 13. és 20. oldalon.)
- ❖ **Oroszország miatt mostanában sokat fáj az Európai Unió feje.** A növény- és állategészségügyi bizonyítványok körül kialakult vita úgy tűnik, elsimul. A 2004-ben megindult közigazgatási reformnak, ha áttételesen is, komoly hatása lesz a mezőgazdaságra. Miért késik a régóta tervezett egységes agrártörvény Oroszországban? Hogyan hatnak a tárcaérdekek a mezőgazdaságra? (Bővebben a 21. oldalon.)

A szlovákoknak jót tett a csatlakozás

A gazdasági elemzők az uniós tagság pozitív értéklik a támogatási bevételek emelkedését a szlovák gazdák esetében.

2004-ben a szlovák mezőgazdasági ágazat 10 milliárd 250 ezer koronás ösztámogatást kapott, ami a 2005-ben – az előzetes számítások szerint – 16 milliárd 600 millióra nő, legnagyobb részben az EU források hatására. A vidékfejlesztési támogatások 2005-ben megduplázódnak, mellyel 5 milliárd 300 millió koronát érnek el, míg a strukturális alapok esetében 2 milliárd szlovák korona kerül kifizetésre, a piaci beavatkozások alapjai pedig 1 milliárd 300 millió koronát kapnak.

Ezek mellett, az összes támogatási formából a legnagyobb részesedés a közvetlen kifizetések-ből származik, mely 7 milliárd 30 millió szlovák koronát hoz a „mezőgazdaság konyhájára”.

P.D.

Forrás: AgraFood, 2005. április

Dioxint találtak a tojásban

Szlovákia keleti részén, Kassa körzetében öt tojástermelőnél is nagy mennyiségű dioxinnal fertőzött tojást találtak. Az észlelt dioxinmennyiség négyszerese volt az EU által megszabott élelmiszerbiztonsági-határnak.

Nem megerősített információk szerint a nagy mennyiségű dioxin a kassai városi hulladékgyűjtőből vagy a helyi erőműből származhat – olvasható a szlovák gazdák napilapjában, a *Rolnicke noviny*-ben.

P.D.

Forrás: AgraFood, 2005. április

Készül az európai talajatlász

Fontos kezdeményezésnek lehetünk tanúi a Bizottság jóváhagyásával. Az Egyesült Királyság Kutatóközpontjában hozzáfogtak az európai talajok feltérképezéséhez. A cél egy jól használható európai talajtérkép, amely felhívja a figyelmet a

szükséges talajkezelésekre, kiszélesíti az ismereteket a talajok változatosságáról, a különböző talajtípusokról, különös tekintettel az ökoszisztémák túlélésére. Az atlasz segít majd áthidalni azt a szakadékot, amely a talajtudomány, a politikai döntéshozók és a nagyközönség között tátong. Felhívja a figyelmet az alapvető talajkezelésekre, továbbá az egészséges talaj ismérveire, valamint a „talajbetegségekre”, értve ezalatt az eróziót, a deflációt, a talajok szervesanyag-csökkenését, a biodiverzitás csökkenését, sőt a földcsuszamlások és áradások talajjal összefüggő problémáit. Magyarországon az összes mezőgazdasági terület több mint egyharmadát, összesen 2 297 000 hektárt érinti vízerózió, amely évente mintegy 100 millió tonna talajvesztést okoz. A defláció mintegy 1,4 millió hektárt veszélyeztet. (Mivel nem üzemel erre alkalmas monitoring rendszer, pontos adatok nem állnak rendelkezésünkre a deflációt illetően.)

T. E.

Forrás: Agra Focus, 2005. május
Nemzeti Vidékfejlesztési Terv

Kemény ellenállás

Macedóniában a megkérdezett lakosság 80,2%-a elutasítja a genetikailag módosított szervezetek-ből származó élelmiszerek fogyasztását. A Macedón Ökológiai Mozgalom (MEM) 3 hónapos vizsgálatából az is kiderült, hogy a lakosság 93,7%-a sokkal szigorúbb szabályozást követelne meg a GMO-k termesztésének és eladásának ellenőrzésében.

-b-

Forrás: AgraFocus, 2005. április

Előtérben a biztonság

Az élelmiszerbiztonságot érintő nemzetközi egyezmények nyomására Bosznia-Hercegovinában megalakult az Élelmiszer-biztonsági Hivatal. A Miniszteri Tanács döntésével, az élelmiszerek és az állati takarmányozás területén szeretné javítani a minőség szintjét, lehetővé téve a folyamatos monitorozást. Az új törvénykezés teljes egészében megfelel az Európai Unió élelmiszerbiztonsági követelményeinek.

-b-

Forrás: AgraFocus, 2005. április

Érdekvédelem olasz módra

Érdekképviseltek

Az olasz mezőgazdaságban hagyományosan nagy befolyással és szakmai érdekérvényesítő képességgel rendelkeznek az érdekképviseltek. Különösen 1998 óta van ez így, amikor Romano Prodi akkori miniszterelnök kezdeményezésére intézményesítették a rendszeres párbeszédet („Zöld Asztal”), a mezőgazdasági érdekegyeztetés egyik alapvető fórumát. A szakmai érdekegyeztetés, néha olykor zökkenőkkel ugyan, de azóta is jól működik. A minisztérium minden lényeges kérdésben kikéri a szakmai szervezetek véleményét, és ezt nem csupán „politikai jólneveltségből” teszi, hanem mert kérdéseire, szakmai felvetéseire – a legtöbb esetben – e szervezetektől szinte minden esetben szakmailag megalapozott válaszokat kap. Valamennyi érdekképviselői szervezet rendelkezik ugyanis egy stabil szakmai háttérrel, felkészült szakembereivel, amelynek révén a minisztérium méltó és egyenrangú partnere tud lenni.

A nemzeti agrárpolitika és a változó uniós mezőgazdasági szabályozás termelőkhez való továbbításában összekötő kapocsként dolgoznak az érdekképviseltek. Az érdekképviselőeknek kitüntetett szerepük van a változó EU-s mezőgazdasági szabályozásnak, valamint a nemzeti agrárpolitikának a tagságuk, a termelők felé való közvetítésében. A *mezőgazdasági minisztérium* ugyanis *nem tart fenn országos szervezetet. Tájékoztatással közvetlenül nem foglalkozik.* Ezt a *feladatot* részben a tartományi és megyei önkormányzatok illetékesei, de *legfőképpen az országos hálózattal rendelkező mezőgazdasági szakmai érdekképviselői szervezetek, konföderációk látják el.* E szervezetek nagy előnye, hogy pontosan ismerik a gazdák gondolkodását, logikáját, problémáit, hiszen ők maguk is az adott települé-

sen laknak, dolgoznak. Így az információ „közvetítése” során a termelők számára egyértelmű, közérthető, használható információkat tudnak átadni. Fentiekben túlmenően az érdekképviselői szervezetek tevékenységéhez tartozik az egyes termékpályák szakmai szervezeteinek, szövetségei, termelői-értékesítő szervezetek létrehozásában való közreműködés, esetenként azokban való konkrét részvétel is.

Olaszországban három nagy szakmai érdekképviselői szervezet működik. Az elsősorban nagyobb mezőgazdasági vállalatokat tömörítő jobbközép *Confagricoltura*, a kistermelőket integráló, inkább baloldali *CIA* (Confederazione Italiana Agricoltori), valamint az egyik legrégebbi nagy múltra visszatekintő, a kis- és középvállalkozókat, termelőket magában foglaló, jobboldali orientációjú *Coldiretti*. A szervezetek politikai irányultsága ugyan bizonyos esetekben természetesen befolyásolja álláspontjukat, de alapvetően a szakmai megfontolások, valamint a termelők érdekeinek a képviselője a meghatározó szempont.

Mindhárom szervezet országos hatáskörű, rendelkeznek tartományi, megyei, valamint általában települési szervezetekkel is. A legtöbb településen a helyi szervezet irodát tart fenn, amelyek közül nagyon sok az ún. *CAA* (*Centro di Assistenza Agricola*) *Mezőgazdasági Tanácsadó Központ* (ismertetése a cikk második felében). A termelők, a gazdák a politikai, szakmai, személyes, vagy egyéb preferenciáik alapján választanak, hogy melyik szervezet tanácsadó irodáját (CAA Központját) keresik fel.

Kifizető ügynökség(ek)

Az olasz mezőgazdasági kifizető ügynökség az *AGEA* (Agenzia per le Erogazioni in Agricoltura). A mező-

gazdasági minisztertől kapott megbízással a szervezet önállóan működik. Az állami feladatok decentralizációja során, azzal párhuzamosan, az elmúlt években elindult a kifizető ügynökség bizonyos feladatainak az egyes tartományok „al-ügynökségei”-re való átruházása. Így például 2002–2003-ban létrejött és működik a legjelentősebb mezőgazdasággal rendelkező tartományokban (Lombardiában, Emilia Romagnában, Venetóban és Toszkánában) az ún. „*tartományi kifizető ügynökség*”, valamint folyamatban van további néhány tartományban hasonló kezdeményezésű kifizető ügynökség beállítása. Alapvetően a kifizetések kerültek át a tartományi ügynökségekhez, a koordinációs feladatok (kapcsolattartás a minisztériummal, az EU-val stb.) megmaradtak továbbra is a központi ügynökségi hatáskörben.

A kifizető ügynökségek tevékenységéhez kapcsolódó *fontos sajátosság*, hogy a termelők és az Ügynökség közötti zavartalan kapcsolattartás céljából 1999-ben létrehozták az érdekképviselői szervezeteknél már említett ún. *Mezőgazdasági Tanácsadó Központok (CAA – Centro di Assistenza Agricola)* intézményét. Ezeknek a Központoknak a szerepe, feladatai, működése az alábbiakban foglalható össze.

Mezőgazdasági Tanácsadó Központok (CAA – Centro di Assistenza Agricola)

Ezek a *Központok nem állami szervezetek*, hanem a vonatkozó rendelet alapján alapvetően a mezőgazdasági termelők érdekképviselői szervezetei (és más termelői szövetségek) által, *e célra létrehozott társaságok (kft.-k)*, amelyek rendelkeznek a feladat ellátásához szükséges személyi (felkészült szakemberek), tárgyi (iroda, számítógép stb.) és egyéb feltételekkel. *Alapfeladatuk – a termelők általános tájékoztatásán túl – kifejezetten a támogatási kérelmek, pályázatok*

elkészítéséhez való segítség nyújtása (termelési adatok, nyilvántartások ellenőrzése, nyomtatványok kitöltése, jogosultság ellenőrzése stb.).

Az általános információnyújtás a tagok, a termelők részére ingyenes, illetve azt fedezi az érdekképviselői szervezeti tagsági díj (mintegy 30–50 euró/év).

Ugyancsak ingyenes a mezőgazdasági termelők számára a támogatási kérelmek, pályázatok elkészítéséhez való segítség nyújtása és a pályázatok feldolgozása, a kifizető ügynökség, az AGEA részére elektronikus formában való benyújtása. Minden CAA Központ (internetes portálon keresztül) közvetlen kapcsolatban áll az AGEA által is elérhető számítógépes központtal (SIAN – Sistema Informativo Agricolo Nazionale), a kifizető ügynökséghez papíron már nem is kerülnek be a kérelmek, pályázatok, csak elektronikus formában.

Ezért, tehát az általános információk szerepért, valamint a termelők dokumentumainak naprakész karbantartásáért, (termelési adatok, nyilvántartások ellenőrzése, nyomtatványok kitöltése, jogosultság ellenőrzése stb.) továbbá az elektronikus feldolgozásért, továbbításért a CAA Központok a kifizető ügynökséggel, az AGEA-val kötött megállapodás értelmében átalánydíjat kapnak. Ez a 2003–2004-es időszakban termelőként évi 28,39 euró volt. *(Gyakorlatilag ez teszi ki a Központok pénzügyi forrásainak túlnyomó részét, ehhez járulhat a tartományi minisztériumoktól az esetleges egyedi megbízásokért kapott összeg.)*

A konkrét szaktanácsadás, pályázatírás viszont már költségtérítés ellenében történik, amelynek összege az elkészítéshez szükséges munka bonyolultságától, a szükséges időráfordítástól függ. Pályázatonként 10–20 eurótól akár több száz euróig terjedhet. A viszonylag alacsony díjakat a pályázatok rendkívül nagy száma teszi lehetővé.

A CAA Központok az elvégzett tevékenységükért a termelőknek

felelősséggel tartoznak. Fontos megemlíteni, hogy a CAA Központok valamennyi irodája rendelkezik közvetlen, online és ingyenes hozzáféréssel, mind a központi légi fénykép adatházhoz, mind a földnyilvántartó grafikai (térképek) és számszaki információihoz. Jelenleg több mint 600 ezer termelő nyilvántartása történik ezeken a Központokon keresztül. *(2006. január 1-jétől, amikortól a dohány- és olajbogyó termelők is a KAP reform keretében kapják a támogatást, a CAA Központokban regisztrált termelők száma várhatóan megduplázódik.)*

Nem a „hibás pályázat – visszaküldés – büntetés, szankció” szemlélet érvényesül, hanem az a koncepció, hogy a lehetőségek szerint minden segítséget, információt meg kell adni, és a termelők, illetve a CAA Központok számára hozzáférhetővé kell tenni, hogy a nyilvántartásokban, kérelmekben minél kevesebb hiba legyen (nem ritka a 90% feletti „hibátlanági” mutató).

Jelenleg az alábbi területeken működő vállalkozások fordulhatnak a CAA Központokhoz segítségért:

- szántóföldi növénytermesztés,
- hízómarhatartás, vágóhidak,
- juh és kecsketartás,
- szőlészet-borászat,
- vidékfejlesztés,
- minőségi (minősített, eredetvédett) élelmiszerek előállítás, biotermelés stb.

A beérkező kérelmek, pályázatok az elektronikus feldolgozás révén átesnek egy ún. automatikus szűrésen, azaz formai, vagy durva tartalmi hibás pályázatok már eleve meg sem érkeznek a kifizető ügynökséghez. A beérkező pályázatok, támogatási kérelmek ezután még többszörös ellenőrzésen esnek át (földhivatali nyilvántartások, légi felvételek, állat nyilvántartások stb. alapján). Ezeket az ellenőrzéseket, amelyek végül befolyásolják a jogosultságot, többnyire a kifizető ügynökség (AGEA) által megbízott, külső, általában magán cégek végzik. Bizonyos ellenőrzési feladatokkal időnként

egy-egy civil, szakmai szervezeteket is megbíznak.

Ami a beérkező támogatási kérelmek, illetve pályázatok elbírálását illeti, ebben a minisztérium, illetve annak kifizető ügynöksége, az AGEA illetékes.

Fentiek összegzéseként megállapítható, hogy

1. az állami részvételt nem feltétlenül igénylő feladatokat (tájékoztatás, szaktanácsadás stb.) az ezekben kompetens szervezetek, érdekképviselők látják el, az államhoz képest lényegesen olcsóbban, és mindenképpen hatékonyabban, mivel azt saját maguk, illetve tagjaik érdekében teszik;
2. a támogatások igénylésével kapcsolatos feladatok ellátása (termelői nyilvántartások, támogatási kérelmek, pályázatok elkészítése, feldolgozása, benyújtása stb.) csak részben állami kompetencia, de egy erre vonatkozó döntés alapján ezt a hatáskört a CAA – Mezőgazdasági Tanácsadó Központok részére átruházták, normatív költségvetési forrás biztosításával. Ez azonban még mindig sokkal olcsóbb annál, mintha e célra hoznának létre és tartanának fenn állami (pl. falugazdász hálózatszerű) szervezetet, és minden bizonnyal eredményesebb is;
3. ily módon nem alakulhat ki olyan visszás helyzet, hogy ugyanannak az államnak az „egyik keze” utasít el például egy formai hibás kérelmet, amelyiknek „egy másik keze” segítette azt elkészíteni. *A mezőgazdasági termelők pedig természetesen nem a minisztériumon, hanem saját érdekképviselőikön kérik számon az esetleges hibás kitöltés következményeit.*

Kálmán Zoltán
mezőgazdasági attasé
Róma

Vita és jóváhagyás a cseh bioetanol-program körül

A cseh kormány jóváhagyta a bioetanol termelésére és annak ásványi üzemanyagokkal való keverésére vonatkozó új jogi keretprogramot. A törvénymódosítás megszabja, hogy a bioetanol-előállítók kizárólag a bioüzemanyagok további hasznosításához készíthetnek alkoholt, ezen kívül egyéb élelmiszeripari felhasználásra nem kerülhetnek a párlatok.

„Az EU törvénykezés szerint 2005-től a tagállamoknak legalább 2% bioüzemanyagot kell keverniük a szállítani kívánt üzemanyagokhoz.” – ismertette Jaroslav Palas, mezőgazdasági miniszter.

A miniszter azt várja a törvénymódosítástól, hogy 2005-öt követően évente legalább 0,75%-kal, 2010-ig összesen 5,75%-kal nőjön a bioüzemanyag aránya az üzemanyagokban.

A mezőgazdasági minisztérium aggódik a közvetett adó-visszaélés megakadályozása kapcsán, mivel a bioüzemanyag-előállítás adóját visszatérítik, összesen mintegy 2–5 milliárd cseh korona becsült értékben.

A 2007–2013 közötti bioüzemanyag előállítására vonatkozó kvóták elosztásából vita keletkezett öt cseh termelő között. Nem léteznek ugyanis jogszabályi keretek a pályázatáshoz, melyek eligazítást adnának a kvóta felosztásához, valamint a közvetett adócsökkentéshez.

Éles verseny várható a jövedelmező szerződések tekintetében, melyek a desztillálókészülékek ellátását szolgálják majd. A versenyben négy műszaki cégnek vannak esélyei: a *Katzen* (Egyesült Államok), a *Tomsa Destil* (Spanyolország), a *Chematur Engineering* (Svédország) és a hazai *Omnipol*, mely a katonai kereskedelmi tevékenységeiről ismert.

A vezetői aggodalmak árnyékában azonban a cseh gazdálkodók gondterheltsége is érezhető: elgondolkodtató a tény, hogy a jövőben a bioüzemanyag-termelést kizárólag a tanúsított, magas keményítő tartalmú gabonakészletekre alapozhatják, melynek előállítási költsége azonban nagyon magas.

P.D.

Forrás: AgraFood, 2005. április

DOP és IGP élelmiszerek – avagy földrajzi eredetvédelem Olaszországban

A minőségi élelmiszerek termelése a fejlett élelmiszergazdasággal és nagy gasztronómiai hagyományokkal rendelkező Olaszországban mindig is fontos kérdés volt. Az egészséges táplálkozás fokozatos térhódítása, a mediterrán étrend „divatja” általános tendenciává vált világszerte. Ugyan még mindig az ár az egyik meghatározó szempont az élelmiszerek vásárlásakor, de az életszínvonal növekedésével Olaszország lakosságának bizonyos rétegei inkább választják a drágább, de jobb, biztonságosabb, hazai, eredetvédett termékeket.

A globalizálódó élelmiszer-kereskedelemben az olcsó – részben a mind szabadabb kereskedelem miatt a fejlődő országokból is érkező – tömegtermékek megjelenése egy olyan kihívás, és

egyben óriási kockázat, amelyre a válasz a minőségi élelmiszertermelés mind Olaszországban, mind az EU egészében is.

Mint ismeretes, az Európai Unió 2081/92. és a 2082/92. számú rendelete a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek egy szegmensére vonatkozóan (bizonyos szigorú feltételek teljesülése esetén) lehetővé tette speciális, közösségi árujelzők használatát. A PDO (az olasz rövidítés: DOP) a védett származási helyű, a PGI (olaszul: IGP) a védett földrajzi jelzésű, a TSG pedig a garantáltan tradicionális specialitásokra utal. Az egyes kategóriákba tartozó termékeket – a Brüsszelben regisztráltak esetében – felismerhető és beazonosítható közösségi logo feltüntetésével is jelzik.

A rendelet szándékainak megfelelően a ki-

lencvenes években elindult több uniós tagországban a földrajzi eredetvédett mezőgazdasági termékek és élelmiszerek regisztrátási folyamata – nem utolsósorban a rendszer kialakításához, illetve a védett termékek piaci bevezetéséhez nyújtott *jelentős pénzügyi támogatások* igénybevételének lehetősége miatt. A lehetőséggel eddig elsősorban az élelmiszer-különlegességeikről és gasztronómiai hagyományaikról híres déli, mediterrán országok éltek. (Alapvető érdekünk, hogy mi magyarok is éljünk a lehetőséggel, és sikeresek legyünk földrajzi eredetvédett termékeinkkel. A szerk.) Az alábbi táblázatban az egyes EU országoknak 2004. április közepéig Brüsszelben regisztrált DOP és IGP termékeinek számát láthatjuk.

Eredetvédett termékek (DOP és IGP) száma országonként

Tagállam	DOP és IGP
Olaszország	149
Franciaország	141
Portugália	95
Spanyolország	90
Görögország	85
Németország	67
Egyesült Királyság	29
Ausztria	12
Hollandia	6
Belgium	4
Luxemburg	4
Írország	3
Dánia	3
Csehország	3
Svédország	2
Finnország	1
Összesen	690

Forrás: Elaborazione Coldiretti

Az olaszok nagy sikernek tekintik, hogy ebben az egyfajta versenyben most ismét megelőzték Franciaországot. Olaszország átvette a vezető helyet az EU által elismert és nyilvántartásba vett földrajzi eredetvédett élelmiszerek, illetve mezőgazdasági termékek számát illetően is. (A regisztrált olasz termékek aktuális listája megtekinthető a <http://europa.eu.int/comm/agriculture/qual/it/it.htm> címen.) Mint a fenti összefoglaló listában látható, a 15 „rég” EU tagország élelmiszerei mellett az „újak” közül eddig mindössze Csehország három terméke (3 sörkülönlegessége) szerepel. Az EU Bizottság asztalán lévő, új tagországokból származó 56 regisztráltási kérelem közül is 31 cseh termék.

A regisztrált minőségi termékeknek az egyes termékcsoportok közötti megoszlását illetően is lényegesek a különbségek, amint azt az alábbi táblázat is mutatja.

Eredetvédett termékek Olaszországban és Európában (DOP és IGP)

Termék kategória	Olaszország	EU összesen
Friss húsok	2	101
Húskészítmények	28	76
Egyéb állati termékek	–	17
Sajtok	31	154
Zsírok és oliva olaj	36	89
Zöldség, gyümölcs és gabonafélék	42	156
Sütőipari termékek	3	15
Egyéb termékek (balzsamecet, almabor, méz, fűszerek stb.)	7	17
Halak, kagylók	–	9
Sörök, ásványvizek stb.	–	56
Termékek összesen	149	690

Forrás: Elaborazione Coldiretti

Árnyaltabb képet kapunk, ha megnézzük ezen regisztrált eredetvédett termékeknek a forgalmát, az összes értékesítésen belüli súlyát. A termékcsopontonkénti forgalmat az alábbi táblázat mutatja.

A földrajzi árujelzővel ellátott (DOP és IGP) termékek értékesítése Olaszországban 2003-ban (millió euró)

Termékek	Forgalom	Ebből export
Sajtok	4 346	600
Sonkák, szalámik	2 817	618
Zöldség- gyümölcsfélék	75	13
Olivaolaj	46	19
Egyéb termékek	370	232
Összesen	7 654	1 482

Forrás: Elaborazione Coldiretti su dati Nomisma e Consorzi di Tutela

Mint látható, a forgalom legnagyobb részét a sajtok és a húskészítmények adják. A 149 regisztrált termék közül mindössze 5 képviseli a teljes volumen túlnyomó részét: a Pármai és a San Daniele sonkák, valamint a Parmiggiano

Reggiano, a Grana Padano és a Gorgonzola sajtok. Ezen termékek esetében sikerült a kiváló minőséget a viszonylag nagy mennyiségekkel ötvözni, s mind a hazai piacon, mind külföldön stabilizálni a piaci pozíciókat.

A többi 144 terméknél – és ez általában igaz az eredetvédett termékekre – az elsődleges cél az *adott termékcsoporton belül a garantáltan legjobb minőség folyamatos elérése*. Ez természetesen egy átlagosnál magasabb árat is magával hoz. *A hasonló, kommersz termékekhez képest a DOP élelmiszerek nem ritkán 1,5–2-szeres, vagy annál is magasabb áron kelnek el*. Olaszországban az összes élelmiszertermelésen belül az eredetvédett termékek aránya fokozatosan növekszik, ma mintegy 7–8%-ot tesz ki.

A regisztrált termékek nagy része az ország fejlettebb, északi és középső részéből kerül ki, de az utóbbi években az elmaradottabb déli régiókból is egyre nagyobb számban nyújtanak be kérelmeket. A regisztráláshoz szigorú feltételrendszernek kell megfelelni.

A rendszer az alulról építkezés elvét követi. Egy vagy több település, egy meghatározott földrajzi terület magántermelői, illetve termelői-értékesítési csoportjai konzorciumot hoznak létre. A konzorcium célja és alapfeladata az adott mezőgazdasági termék, illetve élelmiszer bejegyeztetésének előkészítése, a regisztrációs kérelem benyújtása, valamint az EU nyilvántartásba vételt követően az értékesítés és a marketing elősegítése, promóciója. Az előkészítés fontos része a termék fontosabb jellemzőinek, tulajdonságainak a leírása, valamint az előállítás folyamatának –

meghatározott formai és tartalmi követelményeknek megfelelő – *kódexbe foglalása, amelynek a betartása minden csatlakozott termelő részére kötelező*. A rögzített kritériumoknak való megfelelést a konzorcium a felkészülési időszakban, majd a regisztrációt követően is folyamatosan ellenőrzi, sőt az erre feljogosított független minősítő és tanúsító szervezetek is hitelesítik.

A globalizálódó élelmiszer-termelés és -kereskedelem révén megjelenő olcsó tömegtermék, a WTO tárgyalások keretében mind szabadabbá váló nemzetközi élelmiszer-kereskedelem, a KAP-reform következtében csökkenő, illetve megszűnő termékhez kötött támogatások egyaránt nagy feladat elé állítják az olasz mezőgazdaságot és élelmiszer-termelést. Az ezekre adandó válasz lényege, hogy *a minőség és eredetvédelem*, valamint a termékhamisítások és névbitorlások elleni határozott fellépés *az olasz agrárpolitika egyik fő prioritásává vált*, összhangban az EU hasonló irányvonalával, és nem utolsósorban felhasználva az e célra biztosított EU-s forrásokat.

A DOP/IGP élelmiszerek termelése a sok esetben kézműves jellegű termelés révén egy nagyobb hozzáadott értéket eredményez. Így, tárgyias értelemben véve, az integrált vidékfejlesztés részeként is tekintik. Érvényesül a multifunkcionalitás elve, mivel a tevékenység a falusi turizmushoz is szorosan kötődik. S végül, de nem utolsósorban, hozzájárul a hagyományok őrzéséhez és a vidéki népesség megtartásához, helyben tartásához is.

Kálmán Zoltán
mezőgazdasági attasé, Róma

Bortermelés és fogyasztás-előrejelzés 2008-ig

Érdekes elemzés látott napvilágot az elmúlt hetekben Olaszországban a világ bortermelésének és kereskedelmének helyzetéről és jövőjéről. A VINITALY idején (Verona, 2005. április 7–11.) több szaklapban is megjelentek összeállítások az IWSR (International Wine & Spirit Record) adataira hivatkozva. Az IWSR-adatokat általában a Bordeaux-ban két évente rendezett Vinexpo alkalmával (idén június 19–23. között volt) teszik közzé. Már a Vinitaly-n nyilvánosságra hoztak érdekes részleteket a tanulmányból.

A „Terra e Vita” és az „Il Sole 24 Ore” cikkeiben foglaltak röviden így összegezhetők.

Az elemzés alapjául a 28 legnagyobb bortermelő-, valamint a 110 legnagyobb borfogyasztó ország 1999–2003 közötti időszakra vonatkozó adatai szolgáltak. Ezek alapján készítették egy 2008-ig szóló előrejelzést. *A tanulmány csak a borokra, habzóborokra és pezsgőkre terjed ki, az adatok nem tartalmazzák a likőrök, vermutok, a gyümölcsborok és egyéb boralapú készítmények termelésére és fogyasztására vonatkozó információkat*.

2003-ban a világ borfogyasztása 223 millió hl volt, (több mint 29 milliárd 0,75 l-es palack). Tavaly – még nem végleges adat szerint – 225 millió hl bor fogyott. 2008-ra az előrejelzés szerint a

2003. évihez képest 6,4%-os növekedést feltételezve, 237 millió hl bor fogyasztása várható (31 milliárd palack).

Olasz elsőség

A bortermelést illetően 2008-ban Olaszországot jósolja a tanulmány az első helyre, közel 50 millió hl-es termeléssel. A várható sorrend ezután Franciaország (47,5 millió hl), Spanyolország (42 millió hl), USA (21 millió hl), Ausztrália (14,9 millió hl), Argentina (12,5 millió hl), Németország (7,7 millió hl), majd utánuk Portugália, Chile és Dél-Afrika következnek.

A fogyasztáshoz képest megtermelt borfelesleg súlyos teherként nehezedik majd az ágazatra. Az 1999-es 30 millió hl-ről a felesleg aránya az utóbbi években ugyan csökkent (2002-ben 14,29 millió hl, 2003-ban 8,65 millió hl), de ez a tendencia elsősorban a kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt csökkenő termelés következtében alakult így. *2008-ra ismét mintegy 31 millió hl borfelesleggel kell számolni, amely az előrejelzés szerinti teljes termelésnek kb. 11,3%-a.* A többletek természetesen nem okoznak egyforma gondot minden régióknak. *A lényeges különbségek, a helyenként felhalmozódó eladatlan készletek agresszív kereskedelmi módszereket hozhatnak felszínre.*

2008-ban az USA lesz a legtöbb bort fogyasztó ország (26,93 millió hl), szorosán mögötte Olaszország, Franciaország és Németország következik. Az Egyesült Királyságban meredeken növekszik a fogyasztás, 12,39 millió hl-rel a világ 5. legnagyobb borfogyasztója lesz 2008-ban. A tendenciákat illetően Franciaországban, Spanyolországban és Portugáliában, de szinte egész Európában a fogyasztás kismértékű visszaesésére kell számítani. Kivétel ez alól Olaszország, ahol enyhe növekedés várható.

Amerika a listavezető a fogyasztásban

1999-hez képest 2008-ban – 10%-os mennyiségi növekedés mellett – értékben 23,5%-kal nő a borfogyasztás, elérve a 114,35 milliárd dolláros szintet. Ez megközelíti a világon kozmetikumra költött összeg nagyságát. A fogyasztás értékét tekintve is az USA a listavezető, megelőzve Angliát, Németországot és Olaszországot. Japán, annak ellenére, hogy a fogyasztás mennyisége messze elmarad a nagyfogyasztókéétól, értékben (mivel drágább borokat isznak) megközelíti a „nagyok” piacát.

Európában a legdinamikusabban bővülő piac a skandináv országoké (1999 és 2003 között 23%-os növekedés). A 2008-ig terjedő időszakban a fogyasztás várhatóan újabb 21%-kal bővül. Ugyancsak erőteljes növekedés várható Oroszországban is, 17%-os fogyasztás-emelkedés jelezhető előre, amelyben egyre nagyobb szerepet kapnak az import borok.

Ázsiában összességében 2003-2008 között 15%-os fogyasztás-növekedéssel lehet számolni. Japán mellett figyelemre méltó a dél-koreai, valamint a lassan növekvő, de óriási kínai piac.

Olaszországban a borfogyasztás a 2003. évi 27 millió hl-ről 2008-ban 28 millió hl-re nő. A növekedésben nagy szerepe lesz a habzóborok és pezsgők növekvő fogyasztásának. A teljes fogyasztásnak 2003-ban 0,5%-át tették ki az import borok. Ez az arány 2008-ra sem éri el 2%-ot.

A fogyasztás értékét tekintve 2003-ban 8,659 milliárd euró volt a forgalom, ami az 1999. évihez képest 5,9%-os növekedést jelentett. 2008-ig további 2,9%-os fogyasztás-növekedésre kell számítani. Összesen tehát a 10 év alatt értékben csaknem 9%-os, mennyiségben mintegy 6,8%-os forgalom-növekedés várható.

A minőségi kategóriákat tekintve Olaszországban a nemzetközi átlaghoz képest még mindig inkább az olcsóbb borok fogyasztása a jellemző. A 2003-2008 közötti időszakban a palackonként 3,75 eurónál drágább borok fogyasztása dinamikusan növekedni fog: 8,3%-kal, míg az ennél olcsóbb boroké csupán 1,9%-kal.

Értékes, palackos borok

Az olasz borexportban eredményesnek bizonyult az elmúlt években a hordós borok értékesítésének rovására az értékeesebb, palackos borok exportjára történő fokozatos átállás. Érdekes adat, hogy az olasz borexport mennyisége 1999–2003 között összességében 37,6%-kal visszaesett, ugyanakkor értékben 12,5%-kal nőtt. 2008-ig ez a tendencia folytatódik.

Az olasz borexport javuló eredményeiről számolnak be egyébként a statisztikák is. Eszerint tavaly 5%-kal nőtt a kivitel, elérve a 3 milliárd eurós értéket, melynek 50%-a Olaszország ha-

gyományosan két legnagyobb piacán (Németország és USA) realizálódik. Míg e két országban a kivívott pozíció megőrzése a cél, India, Oroszország és főleg Kína esetében az óriási piaci potenciál felmérését, és egy minél nagyobb szegmens megszerzését tartják a legfontosabbnak. Továbbra is fontosnak tartják a kelet-európai piacot, valamint különös figyelmet szentelnek a skandináv országoknak. Az Európára szánt idejű marketing és promóciós erőfeszítéseik nagy részét ezen országok piacainak meghódítására koncentrálnak.

Kálmán Zoltán
mezőgazdasági attasé, Róma

Válságban az európai borágazat

1,5 millió hl francia, 4 millió hl spanyol 290 ezer hl görög bor lepárlásáról született brüsszeli döntés májusban. A válságkezeléssel az EU idejű hatalmas borfeleslegeit próbálja csökkenteni, melyről a bor irányító bizottság április 28-án döntött. A lepárlás 145 millió euróba kerül a költségvetésből: a minőségi bor ipari alkohollá való lepárlását az EU 3,35 euróval segíti hektoliterenként, 1,914 euró/hl-rel pedig az asztali bort. Bár nem az első eset, hogy a minőségi bor is krízis-lepárlás alá kerül, hasonló intézkedésre már 2000/2001 években is szükség volt Németország, Olaszország és Portugália esetében. A mostani döntés is azt tükrözi, hogy szerkezeti felesleg van a bor piacán: a fogyasztás csök-

ken, miközben a tavalyi év bő termése miatt egyre nagyobb mennyiség halmozódik fel az

EU-n kívüli országok szállítósaiból. A mostani intézkedés a borágazat jövő évi reformját teszi szükségessé – fejtette ki a mezőgazdasági főbiztos *Mariann Fischer Boel*. Összhangban a Bizottsággal, Franciaország ígéretet tett arra, hogy folyamatosan kivág 15–18 000 hektár szőlőültetvényt, megszabja az újratelepítési jogokat, és további szigorú szabályozást hajt végre a minőségi bortermelésben. (Magyarországon is felmerült a kényszerlepárlás kérdése. Ez mintegy 200 ezer hl asztali bort és 50 ezer hl minőségi bort érinthet. A témáról következő számunkban közlünk cikket. A szerk.)

P.D.
Forrás: AgraFood, 2005. április

Uniós növényegészségügyi exportbizonyítványok Oroszországba

Markos Kyprianou, az Európai Unió egészségügyi és fogyasztóvédelmi főbiztosa – a fennálló kétoldali problémák ellenére –, kedvező irányt vél felfedezni az Unió és Oroszország között zajló növényegészségügyi exportbizonyítvány vitát illetően. A március közepén megkötött egyez-

mény értelmében, az Unió három hónap átmeneti időszakot kapott Oroszországtól, az új bizonyítványok július 1-jei bevezetéséig. Mindezek ellenére *Kyprianou* sürgette a tagállamokat, hogy mielőbb kezdjék alkalmazni az új bizonyítvási eljárást, ezzel is csökkentve a lehetőségét

annak, hogy Oroszország újabb ürügyet találjon kétoldali intézkedések bevezetésére. A holland, német, belga és dán exporttilalmat Oroszország feloldotta ugyan, ám az észti termékek továbbra is tiltólistán maradtak. Az észti miniszter asszony, *Ester Tuiksoo* kifogásolta, hogy még mindig nem kapott hivatalos választ Oroszországtól – egyelőre ugyanis csak nem hivatalos forrásból értesült a vizsgálatok kedvező eredményéről. Bár a főbiztos elmondta, hogy Franciaországnak a tilalomtól egyelőre nem kell tartania, egyben arra is figyelmeztetett, hogy az orosz hatóságok semmilyen hosszú távú garanciát nem vállaltak. Inkább

reményüket fejezték ki a kétoldali állategészségügyi ekvivalencia egyezményt illető megbeszélések felújítására. *Ferdinand Boden*, Luxemburg miniszterelnöke a főbiztossal együtt azt hangsúlyozta, hogy a növényegészségügyi problémák sokkalta leegyszerűsödnek, ha Oroszország WTO-tag lenne. A tagság kötelezné Oroszországot az Egészségügyi és Növényegészségügyi Egyezmény (SPS) betartására, és jogilag tiszta helyzetet teremtene a hasonló jövőbeni viták rendezéséről.

Mihók Zsolt

Forrás: AgraFocus, 2005. május

Határozott döntés

Lengyelország derogációs kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz a MON810 elnevezésű GM kukorica termesztésének betiltása ügyében. A génmódosított kukorica és annak 17 alfaja olyan termesztési feltételeket igényel, amellyel Lengyelország nem rendelkezik. A lengyel hatóságok ezzel próbálnak érvelni a Bizottságnál. Ha érvelésük sikerrel jár, két évre betilthatják Lengyelországban az említett GM kukoricák termesztését. Az esetlegesen en-

gedélyezett 2 év alatt a lengyel hatóságoknak lehetősége nyílna, hogy az EU vetőmag direktívában megjelölt módszerek alapján komplex összehasonlító vizsgálatokat végezzenek a genetikailag módosított növényekkel. Magyarország is hasonló lépéseket tett még 2005 januárjában, amikor egy átmeneti időszak elejéig betiltotta a MON810 kukorica termesztését. Jelenleg folynak a nemzeti vizsgálatok arra vonatkozóan, hogy a GM növény termesztése

során bekövetkezik-e kereszt-szennyeződés más fajtákkal.

A Greenpeace környezetvédő csoport lengyelországi szervezete üdvözli a kormányzati döntést. A szóvivő nyilatkozata szerint a kormányzat végre olyan felelősségteljes döntést hozott, amely követendő példaként szolgálhat más európai ország számára.

B.B.

Forrás: AgraFocus, 2005. április

A hazai juhágazat rövid története és mai helyzete

A II. világháborút követően a hazai juhtenyésztés meghatározó szerepet játszott a magyar mezőgazdaságban. Az ágazat termékei – a gyapjú, tej, hús és bőr keresett termékek voltak a fogyasztók körében. A 70-es évekig a magyar feldolgozóipar fő „beszállítója” volt az ágazat, melynek szerepe azonban az 1968-ban bevezetett új gazdasági mechanizmus hatására csökkent. 1970 után a juhászat hanyatlásnak indult. Nőtt az exportra termelés jelentősége,

mely a mennyiséget helyezte előtérbe a minőséggel szemben. Az 1980-as évekre a kis- és

középzemek voltak a juhtenyésztés zászlóshajói, a juhhús 49%-át és a gyapjúigény 47%-át állították elő, tehát szerepük mind a hazai fogyasztásban, mind pedig az exportban figyelemre méltó volt.

A mennyiségre való törekvés miatt megcsappant az értékes állatállomány, hiszen nemcsak a szelekcióból selejtként kikerülő juhokat exportálták. Emellett a külföldi kereskedők kiválogatták a hazai állomány nagy részét. Emiatt mára majd 2 mil-

lió egyeddel csökkent a juhágazat egyedeinek száma.

A tenyésztést lényegesen befolyásolja az ágazat műszaki színvonala, felszereltsége és a legelőterületek kihasználatlansága.

Statisztikai adatok szerint a mezőgazdaság ágazatai a magyar legelők 10%-át használják ki. A juh tavasztól télig a legelőn érzi jól magát, még a hófödte mezőkön is megtalálja táplálékát. A juhászatok jórészt azonban a drágán megvásárolt, gyenge tömegtakarmányt etetik, mivel a szálas takarmányok betakarításához a gazdaságok nagy része nem rendelkezik megfelelő berendezésekkel. Így a takarmányozás nem gazdaságos, az állat pedig hiányosan kapja a számára szükséges tápanyagokat, a termelés színvonala egyre csökken.

Problémaként merül fel az állatok elhelyezése is. A juh 10–12 fok között, jól szellőző helységben érzi jól magát. Ezt hatalmas hodályokkal, jól megtervezett szellőztető berendezésekkel lehet elérni. A megfelelő műszaki színvonal eléréséhez azonban pénz kell, melynek biztosítása a jelenleg akadozó pályázati rendszerben nem megoldott.

A fent említett okok, melyek az ágazat, és egyébként az összes állattenyésztési ágazat termelési eredményeit kedvezőtlenül befolyásolják, kiegészülnek azzal, hogy az utóbbi

A 2005. évi juhok számát Magyarországon az alábbi táblázat adatai mutatják

Hasznosítási irány	Anyajuhok, 2005. év nyitó és záró adatai		Kosok száma 2005. év végén
Gyapjú	Magyar merinó	18 224 17 043	625
Húshasznú	Német húsmerinó	4 934 5 423	300
	Landschaf merinó	136 182	20
	Suffolk	589 759	46
	Német feketefejú	770 893	35
	Tejhasznú	Awassi	512 425
	Brit tejelő	111 140	7
	Laucane	283 455	28
	Tejelő cigája	491 466	29
Őshonos fajták	Cigája	1086 1205	38
	Cikta	256 197	2
	Fehér racka	2135 2396	41
	Fekete racka	1224 1454	33
	Gyimesi racka	1086 1027	36

szülnek azzal, hogy az utóbbi évtizedekben egyre csökken a mezőgazdaságilag művelhető terület nagysága. Ez a legelőgazdálkodást ugyanúgy érinti, mint a szántóföldi növényter-

mesztést: a kaszált mennyiség csökkenése nincs egyenes arányban a minőség növeléséhez szükséges intézkedésekkel.

Prokai Dorina

Juhús piaci tendenciák az Egyesült Királyságban

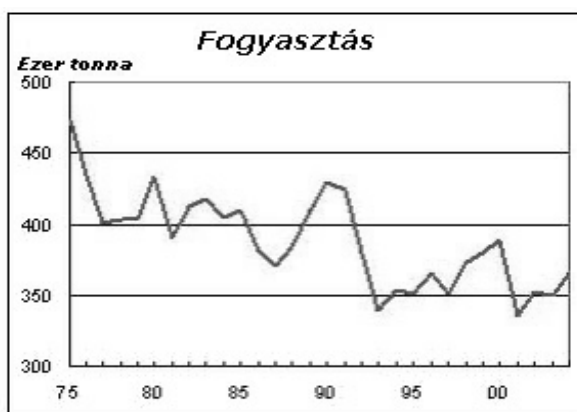
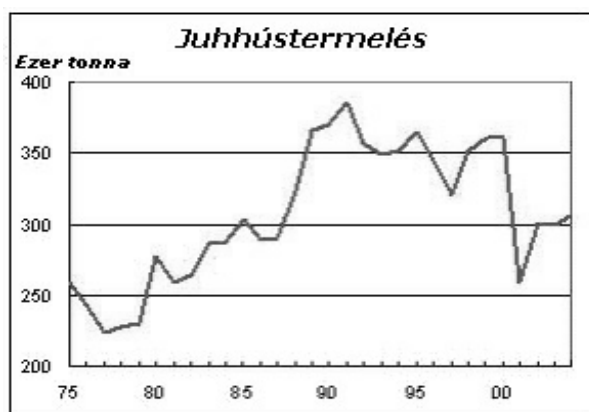
A juhtenyésztést befolyásoló tényezők közül a legfontosabb a juhtermékek iránti igény, a terület hasznosítás és a foglalkoztatás alakulása. Európában a juhállomány összlétszáma 1990-ig fokozatosan növekedett, majd 1990 és 1996 között több mint 20 millió egyeddel zuhant vissza a juhállomány létszáma. A megváltozott tulajdonviszonyoknak köszönhetően egyre csökkent a

legelők hasznosítása az állattartás számára. A nagy juhtartó országokban (pl. Orosz Föderáció, Ukrajna, Bulgária, Lengyelország) a létszámcsökkenése olyan mértékű volt, hogy a változást a nyugat-európai országok növekvő juhállománya sem tudta ellensúlyozni. A kelet-európai változásokat még az olyan híres juhtartó országok, mint az Egyesült Királyság, vagy Spanyol-

Az Egyesült Királyság juhpiaci változásai

Juhhús készlet (ezer t)	1975	1980	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Termelés	260	277	303	370	364	345	321	351	361	361	259	300	300	306
Import (a)	244	192	168	145	138	149	141	151	127	123	106	115	127	132
Export (a)	34	37	49	80	147	130	108	109	110	99	31	62	77	74
Összes fogyasztás	474	433	411	429	351	366	352	373	380	390	335	353	350	366
Egyesült Királyság piaci részese-dése %	49	56	59	66	61	59	60	65	67	68	68	67	64	64

(a) Hasított hús tömegben megadva

ország sem tudták veszteségek nélkül átvészelni.

Nagy-Britanniában legelőre alapozott intenzív juhtenyésztés folyik. Igényesebb fajtákkal, több technológiai költséget felhasználva belső technológiai elemeket is beiktattak a juhok tartásába. A többlet költségeket igénylő magasabb színvonalú termelést viszont, többlet hozam ellensúlyozza. A 90-es évek 370 ezer tonna körüli angol juhústermeléstől közel 64 ezer tonnával marad el a 2004-es termelési adat. A 80-as években tapasztalható kiemelkedő keresletet kezdetben nagy mennyiségű importból fedezték az angolok. A javuló tenyésztési eredményeknek köszönhetően, a tenyésztés fellendülésével párhuzamosan az import visz-

Juhhús-importban vezető országok (Egyesült Királyság, 2004)

	Ezer t	%
Új-Zéland	82,5	62,5
Ausztrália	13,8	10,5
Olaszország	11,9	9,0
Írország	7,5	5,7
Hollandia	3,5	2,7
Egyéb	13,0	9,9
Összes	132,1	100,0

szása volt észlelhető a 90-es években. Az import 2001-re csökkent le a minimális szintre, majd ismét emelkedésnek indult és 2004-re újra elérte a 132 ezer tonnát. Az Egyesült Királyságba importáló országok közül a vezető szerepet Új-Zéland tölti be, éves 82,3 ezer

Egyesült királysági export (2004)

	Ezer t	%
Franciaország	55,8	75,6
Belgium	5,2	7,1
Németország	4,0	5,4
Olaszország	3,1	4,2
Írország	2,2	2,9
Egyéb	3,5	4,8
Összes	73,8	100,0

Forrás: www.mlc.org.uk

tonnával, majd Ausztrália következik a sorban 13,8 ezer tonnával. Az angol juhkitel java része Franciaországba irányul, éves 55,8 tonnás szinten.

B.B.

Unió juh- és kecskeállomány

A legfrissebb uniós juh- és kecskeszámlálás adatai szerint 0,4%-kal esett vissza juhok száma, mintegy 89,3 millióra, tette közzé az EUROSTAT. Az állatlétszám tekintetében továbbra is Görögország és Spanyolország vezet. Kecskéből 5 millió 185 ezer darabot, juhból pedig 9 millió 241 ezer darabot számláltak Görögországban. A spanyol juhlétszám jóval meghaladja az előzőt a 22 932 millió darabbal, kecskéből viszont csak 2 millió 992 ezer állat adja az állományt. 2004-ben Spanyolországban volt a legnagyobb létszám növekedés 34%-os volt a 2003. decemberi összehíráshoz képest.

	Juh létszám 1000 db				Kecske létszám 1000 db
	2002	2005	2004	Változás %	2004
EU	89923	89721	89328	-0,4%	12149
Belgium	146	146	146	-0,4%	25
Dánia	92	105	88	-16,2%	0
Németország	2145	2125	2138	+0,6%	160
Görögország	8858	9326	9241	-0,9%	5185
Spanyolország	23813	23486	22932	-2,4%	2992
Franciaország	9127	8947	8898	-0,5%	1218
Írország	4829	4850	4557	-6%	9
Cseh Köztársaság	/	104	155	+49%	14
Észtország	/	31*	42	+34,7%	3
Ciprus	/	265	260	-1,5%	368
Lettország	/	39	39	-1,5%	15
Litvánia	/	17	22	+30,8%	27
Olaszország	8138	7952	8106	+1,9%	978
Luxemburg	8	7	7	-2,0%	3
Hollandia	1500	1476	1450	-1,8%	300
Ausztria	304	325	327	+0,5%	56
Portugália	3457	3356	3541	+5,5%	547*
Finnország	67	67	72	+6,8%	5
Svédország	427	451	456	+1,1%	6
Egyesült Királyság	24888	24572	24688	+0,5%	/
Magyarország	/	1296	1397	+7,8%	74
Málta	/	15	14	-4,9%	6
Lengyelország	/	331	311	-6,2%	/
Szlovákia	/	106	119*	+12,9%	23*
Szlovénia	/	326	321	-1,3%	39

* időleges adat

B.B.

Forrás: AgraFacts, 2005. május

Magyar gabona enyhíti a portugál hiányt

Gabonaügyben az év mondhatni legsikeresebb hónapja a május volt. Az áprilisban kiírt 320 ezer tonna magyarországi intervenciós gabonakészletből június 3-ig közel 90 ezer tonna búzát sikerült eladni. A sikert tetőzte, hogy május végén az EU gabonaügyi irányító bizottsága hivatalosan is engedélyezte 200 ezer tonna magyar gabona intervenciós készletből történő eladását Portugáliába. A döntés értelmében 2005. december 31-ig kell a portugál intervenciós ügynökségnek elszállítani az árut. A magyar intervenciós ügynökségnek egyetlen dolga van: a gabona átadása, ezen túl minden egyéb szállítással kapcsolatos feladatot a portugál fél lát el. A megszavazott 200 ezer tonna intervenciós gabonára, amiből 80 ezer tonna búza, 80 ezer tonna kukorica és 40 ezer tonna árpa, 60 euró/tonna támogatási keretet kapott Portugália. A portugál kérésnek ez azonban csak a fele, további 200 ezer tonna gabona felvásárlását tervezi Portugália. Magyarország elsődleges célja, hogy a portugáloknak eladott gabona a lehető leggyorsabban kikerüljön a raktárakból hiszen, az országban idén 4,2 millió tonna gabonát ajánlottak fel intervenciós tárolásra, aminek a fent említett 200 ezer tonna csupán az 5%-a.

Spanyol ígéret

Biztató jelzéseket kaptunk Spanyolországból is, ahol a tavalyi szárazság következtében 6–8 millió tonna gabona hiány alakult ki. A Bizottság felé *Elena Espinosa Mangana* spanyol mezőgazdasági miniszter május 12-én már megtette a szükséges lépéseket. Levelében *Mariann Fischer*

Boel agrárbiztostól kérte a Bizottság támogatását a hiányzó gabona importálásához. Ez a milliós nagyságrendű gabona mennyiség már megoldást hozhatna a magyar gabona problémákra, a siker eléréséhez azonban nagyon keményen kell lobbizni, ugyanis a spanyol bejelentésre élénk érdeklődés mutatkozik a környező közép-európai országok felől is. Ami érthető, hiszen körülbelül 13 millió tonna gabonafelesleg vár még intervenciós felvásárlásra a kikötővel nem rendelkező közép-európai országokban. Szakértők véleménye szerint előreláthatóan nem fog hozzájárulni a Bizottság a spanyol igény maradéktalan kielégítéséhez, mindösszesen 1 millió intervenciós gabona Spanyolországba történő szállítását engedélyezné.

Megnyertük az első pert!

Nemcsak a gabona területén volt sikeres Magyarország májusban, hanem a magyar borok hírnevének védelmében is. Az Európai Bíróság Magyarország javára döntött az olasz termesztők által használt „Tocai” elnevezés ügyében. Az 1993 óta érvényben lévő egyezmény alapján egyes olasz borokon szereplő „Tocai” kifejezés megtévesztő a magyar „Tokaji” földrajzi jelzővel szemben. Ezért a Bíróság elutasította a Friuli-Venezia Giulia régió és az olasz Regionális Vidékfejlesztési Hivatal közös kérelmét, így 2007. március 31-től Tocai néven nem lehet bort forgalomba hozni. Az olasz Tocai kifejezés a *Tocai Friuliano* és a *Tocai Italico* szőlőfajták nevéből származik, amelyek főként Olaszország északi területén Friuli és Veneto vidékén termesztettek. A Tokaji bor eredetvédelme azonban még számos területen nem megoldott. Ez a

Magyarország számára előnyös döntés csak egy volt az olasz fél által indított perek közül, még további két „Tokaji” per folyamatban van. Ezen túl tovább zajlanak az egyeztetések az Európai Unió által kötendő amerikai, illetve ausztrál bormegállapodásról. Magyarországnak keményen ragaszkodnia kell álláspontjához, miszerint a Tokaji eredetmegjelölés minden nemű származtatott formája Magyarország számára védett. Szlovákiával is folyamatos az egyeztetés, hogy teljesítse a vállalt kötelezettségeit a Tokaji kérdésekben.

Csak a kényszerlejárás a megoldás?

A bor és alkohol irányító bizottságban napirnden van a bor kényszerlejárása. Májusi ülésén határozott a bizottság 1,5 millió hektoliter francia minőségi bor, 4 millió hektoliter asztali spanyol, 250 ezer hektoliter görög asztali és 40 ezer hektoliter minőségi bor lejárásáról. A témával részletesebben a „Válságban az európai borágazat” című írás foglalkozik. Előzetes információk alapján a szőlőültetvények szerkezetátalakítási támogatására beadott pályázatok már meghaladták a támogatási keretet, az 1261 hektárt. A támogatás a borpiaci év első 11 hónapjában használható fel. 1999 óta, amikor bevezetésre került az Unióban az új borpiaci reform, minden borpiaci év elején, augusztus elsejéig kell a tagállamoknak jelezni, hogy mekkora területre szeretné igénybe venni a szerkezetátalakítási támogatást. Magyarország a 2004/2005. borpiaci évre 1261 ha-t és erre 10,6 millió euró támogatást kapott. A támogatás felhasználása rendkívül fontos Magyarország számára, mert amennyiben ez nem sikerül, a későbbi igények elbírálását negatívan befolyásolhatja, úgy a túligénylés, mint a kihasználatlanság tekintetében egyaránt.

Egyelőre hallgat a Bizottság

Kedvezőtlen eseményeknek is tanúi vagyunk az Unióban. A május 18-i baromfiirányító bizottsági ülésen több kérdés is megválaszolatlan maradt. A tagállamok egyre izgatottabban érdeklődnek, hogy milyen lépéseket tervez a Bizottság a WTO panel döntésévek kapcsolatban, amelyben elmarasztalta az Európai Uniót a brazil és tajvani sózott csirke ügyében. A WTO panel javaslatai május 31-től olvashatók a szervezet honlapján, melyben az áll, hogy az EU Bizottságának újra kell gondolni és a GATT-egyezményhez kell illeszteni a 1223/2002/EK, illetve a 2003/97/EK bizottsági rendeleteket. Az 1995 óta működő Világkereskedelmi Szervezet „tűzzel-vassal” hirdeti a piaci verseny szabadságát, azaz a tőke szabad mozgását. Álláspontja szerint a cél eléréséhez egyetlen út vezet: eltörölni a politikai megkülönböztetés minden válfaját. Az elérni kívánt egységes világpiacon üldözendő tehát, minden támogatás, kedvezmény, amely megkülönbözteti az azonos szolgáltatást, vagy árut. Ahogyan azt Lányi András akadémikus írja, a szabad világkereskedelem csodálatos víziójában az áruk piacán csak az maradhat fenn, ami a leghatékonyabb technológiával, legkevesebb anyagi ráfordítással, hatalmas tömegekben előállított termék. A verseny fokozásának gondolatában az egyetlen alap probléma csupán az – idézve Vida Gábor akadémikus szavait –, hogy még valójában soha senki nem vizsgálta, hogy hova megyünk igazán, csak az a cél, hogy minél gyorsabban érjünk oda. Visszatérve a legutóbbi WTO panelhez a döntés nem jelenthet mást, mint a Tajvanból és Brazíliából érkező baromfi húsról kiszabott vám csökkentését, ami meglehetősen fekete jövőt fest az uniós baromfitenyésztők elé.

Balogh Beáta

A csatlakozásra váró Balkán

A volt jugoszláv tagköztársaságokat háborús múltjuk kísérti

A Bizottság kijelentette, hogy *Bosznia-Hercegovina* már az év végére tárgyalásokba kezdhet a Stabilitási és Társulási Megállapodás (SAA) aláírását illetően, mely az uniós tagság első lépése. Ezek a megállapodások a csatlakozásra váró országokat segítik és készítik fel az uniós elvárásokra. *Olli Rehn*, bővítési biztos az *Adnan Terzić* miniszterelnökkel folytatott sajtóértekezleten elmondta, hogy sok még a tennivaló, különösen a hágai ENSZ Bírósággal való kapcsolat erősítésnek kell folytatódnia, melynek célja a teljes együttműködés. A bosnyák miniszterelnök cáfolta, hogy országa területén gyanúsítottak lennének és kijelentette: titkosszolgálati források is megerősítik, hogy háborús bűnösök nem tartózkodnak Bosznia-Hercegovinában. Üdvözölte a megbeszélések megkezdésére tett javaslatot és kifejtette, hogy Bosznia-Hercegovina számára többé nem jelent akadályt az Európai normák elfogadása és megvalósítása. Amennyiben komoly fejlődés lesz tapasztalható, úgy a Bizottság javaslatot tesz a tagállamoknak az érdemi tárgyalások megkezdésére – mondta *Rehn*, és hozzátette, ha a tagállamok megítélése pozitív lesz, akkor elkezdődhetnek a megállapodásokra vonatkozó tárgyalások is. A biztos szerint mindegyik akár már ez év november–decemberében is sor kerülhet. Az első lépést viszont Bosznia-Hercegovinának kell megtennie.

Carla Del Ponte, az Egyesült Nemzetek főügyészeinek többszöri tiltakozására, *Horvátország* csatlakozási tárgyalásokra irányuló törekvései újfent holtpontra jutottak. A főügyész ragaszkodott, hogy Zágráb tegyen meg mindent *Ante Gotovina*,

elsőrendű vádlott elfogására. Az Általános Ügyek Tanácsának tartott beszámolójában *Del Ponte* nehezményezte továbbá, hogy a zágrábi hatóságok együttműködése a bírósággal és az ügyészséggel koránt sem teljes. A március 17-én esedékes csatlakozási tárgyalások a múlt hónapban már csúsztak a Gotovina ügy miatt (a vád gyilkosság és 150 000 ember elűldözése a Horvát Krajnából 1995-ben). Közben a horvát hatóságok állítják, hogy az illető már nincs a fennhatóságuk alatt, addig a Luxembourgi Elnökség *Del Ponte* álláspontját támogatja, és a teljes együttműködést szabta a megbeszélések előfeltételének.

Méltányolva *Szerbia–Montenegró* együttműködését a Hágai Nemzetközi Bírósággal, a Bizottság szorgalmazta a Stabilitási és Társulási Megállapodásra (SAA) irányuló megbeszélések megkezdését. Az uniós tagság további feltétele háborús bűnösökkel gyanúsítottak kézre kerítése és azok ENSZ Bíróság elé állítása. A szerbia–montenegrói kormány ígéretet tett a gyanúsítottak felkutatására és abban is bizonyos, hogy a vádlottak már őszre Hágában lesznek. *Nebojša Pavković* volt tábornoknak az 1999-ben, Koszovóban elkövetett háborús bűnökért kell felelnie. Az Unió külön megbízottja, *Javier Solana* Szerbia teljes körű együttműködéséről számolt be. A Bizottság korábban már jóváhagyta azt az alkalmassági tanulmányt, amely Szerbia–Montenegró SAA felkészültségét hivatott vizsgálni. Az államközösség ügyének előrehaladásáról a Bizottság őszre ad ki összefoglaló közleményt.

Mihók Zsolt

Forrás: AgraFocus, 2005. május

Bulgária és Románia csatlakozási előkészületei

Tekintve, hogy a két állam nemrég hivatalosan is aláírta a Csatlakozási Szerződést, lássuk ennek főbb mezőgazdasági vonatkozásait. Csakúgy, mint az újonnan csatlakozott államok, Bulgária és Románia is a közös agrárpolitika rendelkezései alá esnek. Eszerint a közvetlen segélyeket 25%-os kezdéssel folyósítják 10 éven keresztül, amit (30%-ig) a nemzeti alaphól egészíthetnek ki (vagy a csatlakozás utáni első 3 évben átcsoportosíthatnak a vidékfejlesztésbe). Bulgária nagyjából 780 millió, míg Románia 1,7 milliárd euró közvetlen segélyre számíthat, ami 2007-ben durván 195 és 430 millió eurót tesz ki (2008-as költségvetés). Figyelembe véve a végső kvóta értékeket, a két ország agrár célokra 5,473 milliárd eurós összeggel számolhat a 2007–2009-ig terjedő időszakra (ami tartalmazza

már a vidékfejlesztésre szánt 3,041 mrd eurót). A két ország a csatlakozást követő három évben tovább használhatja a közvetlen területalapú termelői támogatást (SAPS), amit az EU-25 ha szükségesnek ítéli, akár meg is hosszabbíthat. Azonban az újonnan csatlakozottakra vonatkozó szabályokkal ellentétben, a teljes kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó szabályok érvényben maradnak függetlenül attól, hogy a három év letelte után a SAPS vagy az egyszerű farmtámogatás marad alkalmazásban. (A franciaországi és a holland európai uniós alkotmányról tartott népszavazás tükrében Bulgária és Románia tényleges csatlakozása késhet. A szerk.)

M. Zs.

Forrás: AgraFocus, 2005. május

A juhtenyésztés helyzete Ausztráliában

Az ausztrál juhhústermelés 2004-ben 6%-kal nőtt, a juh vágások száma elérte a 11,1 millió darabot. Az Ausztrál Statisztikai Hivatal közlése szerint 2000 óta először volt tapasztalható az évről évre történő létszámemelkedés a szektorban. Mindazonáltal az ipart még mindig érzékenyen érintik a hosszadalmas aszályok hatásai.

Az Ausztrál Élőállat és Hús Termékintézet (MLA) jelentése szerint bár 2004-ben a juhhús-termelés nőtt a 2003. évi szinthez képest, az előző évek aszályai következtében lecsökkent húskészletek pótlásához a 2004-es termelés szintje még mindig igen alacsony maradt. A 2003. év kivételével az elmúlt 20 év termelési eredményei 2004-ben voltak a legalacsonyabbak.

A tavalyi hústermelés növekedése részben annak köszönhető, hogy azzal párhuzamosan csökkent az élőállat exportja, ami által több juh vágására nyílt lehetőség.

Peter Weeks, az MLA vezető piacelemző szakembere a hústermelés növekedését az élőállat-kereskedelemben 2004-ben bekövetkezett piaci nehézségekkel magyarázza, melyek okai a következők:

- Az élőállat magas belföldi értékesítési ára;
- az ausztrál dollár árfolyamának emelkedése;
- Szaúd-Arábiával folytatott kereskedelem felfüggesztése;
- egyéb közép-keleti országokkal kialakult éles piaci verseny.

A hústermelés mennyiségének emelkedése magától értetődő volt Nyugat-Ausztráliában, mivel az ország azon része termeli meg az ágazat élőállat-exportmennyiségének nagy részét. Itt a növekedés 2004-ben 28%-os volt.

Eközben Új-Dél-Wales-ben és Victoriában 3%-kal, illetve 10%-kal nőtt a termelés. Ezzel szemben Dél-Ausztráliában ezek az értékek

2003-hoz képest 5%-kal, 954 ezer darabra csökkentek.

Annak ellenére, hogy a 2004-re jóslott kereslet növekedése a várakozástól lassabban következett be, az ausztrál juhtenyésztők derűlátóak. Az MLA juhpiaci elemzése alapján a 2004-ben értékesítési gondokkal küszködő juhágazat 2005-től ismét fellendülés elé néz.

A báránytenyésztés területén 2005-től fokozódó növekedésre számítanak az ausztrál gazdák. 2005 és 2007 között 7-8%-os emelkedést jósnak a szakemberek. Az elképzelések szerint 2008-ra az ausztrál bárányhús termelés elérné a 465 ezer tonnát, kiemelkedő bevételt hozva ezzel a tenyésztőknek. Középtávon is keresett árunak számít az ausztrál bárányhús. A kereskedelem fellendülését továbbra is Észak-Amerika és Ázsia fogyasztói társadalmára alapozzák az ausztrál szakemberek. A bárányexport 2005-re 119 ezer tonnáról 130 ezer tonnára növekedne, de 2008-ra akár el is érhetné a 167 ezer tonnás nagyságot, ami 44%-os előrelépést jelentene a 2004. évi tenyésztési eredményekhez képest.

Prokai Dorina
Balogh Beáta

Forrás: AgraFile, 2005. március
<http://www.meatnews.com>

Az orosz közigazgatási reform és az agrárium

Az utóbbi 15 évben Oroszországban egyre érzékelhetőbbé vált a gazdaság piacosítása, a vállalkozás szabadságának kiterjesztése és a tulajdonformák egyenértékűségének elismerése. A piacgazdaság erősödésével egyidejűleg ugyanakkor, egészen a legutóbbi ideig, elmaradt a közigazgatás, elsősorban a központi minisztériumok és főhatóságok funkcionális és szervezeti átalakítása. A központi irányítás – az egyes szervezetek névváltoztatását leszámítva – gyakorlatilag változatlanul működött. Az orosz gazdaság ismert gondjai természetesen nem csak a gazdaságirányítás intézményi hiányosságaiból adódnak, de ezek a tényezők is elég fontosnak bizonyultak ahhoz, hogy *2004-ben, a vonatkozó elnöki rendelkezés alapján megkezdődött az orosz közigazgatási reform.*

A gazdaságot érintő reformintézkedésekből kimaradt az irányítás hatékonyságának növelése, s főként az egyes központi főhatóságok tevékenységének, hatáskörének pontos rögzítése és a szervezetek közötti munkamegosztás javítása. Ebben a körben három minisztériumnak van kulcsszerepe, a Pénzügyminisztériumnak (PM), a Gazdaságfejlesztési és Kereskedelmi Minisztériumnak (GKM), valamint a Mezőgazdasági Minisztériumnak (MM). A tárcák közötti értelmes munkamegosztás, normális együttműködés, a hatékonyabb jogszabályalkotás fontos feltétele többek között az agrárium kívánt fejlesztésének is.

A közigazgatási reform két fő eleme egyrészt a radikális létszámcsökkentés, másrészt pedig a kodifikációs munka és a felügyeleti-ellenőrző tevékenységek szétválasztása. *A létszámcsökkentés szinte valamennyi tárcánál nagymértékű volt, a látszat ellenére azonban ez nem jelentett reális megtakarítást.* A reform keretében ugyanis a felügyeleti és ellenőrzési funkciók ellátására úgynevezett szövetségi ügynökségeket és szolgálatokat hoztak létre, az MM-nél például hármat (állategészségügy és növényvédelem, halászat, mezőgazdaság):

- Állategészségügyi és növényvédelmi szövetségi szolgálat,
- Mezőgazdasági szövetségi ügynökség:
 - o A végrehajtó hatalom szövetségi szintű szerve.
 - o Ellenőrzési és felügyeleti funkciókat lát el, a meghatározott tevékenységi

körben. Az alkotmány és a szövetségi kormány-, valamint miniszteri rendeletek alapján önállóan kiadhat egyedi jogi rendelkezéseket, tevékenységi körén belül.

- o Nem adhat ki normatív-jogi rendelkezéseket.
- Halászlati szövetségi ügynökség:
 - o A végrehajtó hatalom szövetségi szintű szerve, állami szolgáltatásokat nyújt, meghatározott tevékenységi körben. Az alkotmány és a szövetségi kormány-, valamint miniszteri rendeletek alapján önállóan kiadhat egyedi jogi rendelkezéseket, tevékenységi körén belül.
 - o Nem lát el ellenőrzési és felügyeleti funkciókat.
 - o Nem adhat ki normatív-jogi rendelkezéseket.

A korábban a minisztériumok központi szervezetében dolgozó munkatársak jó része az új szervezeti egységekhez került, s a szolgálatok vezetői is nagyrészt a minisztériumból kiszorultak közül kaptak kinevezést. *Tehát nem történt más, minthogy a funkciók átszervezését követte a létszám mozgása is.* Az úgynevezett pénzügyi-gazdasági blokknál (PM és GKM) hasonló folyamatok zajlottak le, azzal a különbséggel, hogy e tárcák lobbiképessége erősebbnek bizonyult, és ténylegesen nagyobb létszámot sikerült megőrizniük.

A reformlépések végrehajtása tavaly zajlott. Az érdemi munka lelassult, a döntések elhúzódtak, s ez szinte valamennyi minisztériumra érvényes volt. Az Mezőgazdasági Minisztérium szolgálatai vonatkozásában a fejletlenség különösen érzékelhető volt. Például az EU-val folytatott állategészségügyi tárgyalások, majd az új EU-tagokra vonatkozó, élelmiszeripari üzemeket érintő ellenőrzések megszervezése során.

Az átszervezésekkel szinte törvényszerűen együtt járó munkalassulás, bizonytalanság mellett egyelőre úgy tűnik, hogy a közigazgatási reformmal azt az alapvető célt sem sikerült elérni, hogy fokozódjon a kormányzati irányító munka hatékonysága.

Az agrárium területén a reform folyamán, illetve annak formális lezárását követően sem

gyorsultak fel azok a lépések, amelyek elengedhetetlenül szükségesek volnának az ágazat krízishelyzetének javításához. Az egyik legégetőbb kérdés, a föld piaci forgalmazásának szélesítése változatlanul nem megoldott. *Mivel a föld a legfontosabb termelési tényező, annak piacositása hiányában az agrárium egészében sem lehet valódi piaci viszonyokat kialakítani.* Továbbra sem működik a jelzálog intézménye, s ez nagymértékben akadályozza a hitelállomány bővülését. Nem jöttek létre a föld adásvételét elősegítő független értékbecslő szervezetek, így ma sincs reális ára a földnek. Ebből következően az agrártermékek árárányai is eltorzulnak.

Az MM által szorgalmazott, évek óta tervezett *egységes agrártörvény létrehozása tovább késik, s úgy tűnik, a minisztériumi egyeztetések során egyre kevesebb esélye van az elfogadásnak.* Az MM, valamint a GKM és a PM kapcsolata közmondásosan rossz, a tárcaközi vitákban az agrárlobbi gyakran csatát veszít. *Ezt jelzi a 2005. évi költségvetés is, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy az agrárium 10%-kal kevesebb központi forráshoz jut, mint 2004-ben.* Az ágazat helyzete ugyanakkor egyre romlik, már a gazdaságok több mint fele veszteséges, s az adósságok 2000–2003 között csaknem megduplázódtak. Ennek következményeként tovább romlott a gazdaságok műszaki ellátottsá-

ga, a géppark jó része gyakorlatilag nullára amortizálódott.

Folyamatos konfliktusok kísérik az oroszországi piacvédelmi rendszer működtetését is. Az intézkedések mindig viharos és jórészt nyilvánosságot kapó viták után születnek, *s a tárcaközi csatákban az MM rendre alulmarad.* Az agrártárca által képviselt álláspont szerint a piacvédelmi rendszer erősítésével nagyobb támogatást kellene biztosítani a hazai termelőknek, *a GKM-PM viszont egyelőre sikeresen juttatja érvényre azt az álláspontját, amely szerint főként az USA-szállítók bizonyos preferálásával lehet támogatást szerezni az egyre inkább elhúzódó WTO-tárgyalásokon.*

A gazdasági/pénzügyi blokk és az MM legutóbbi ütközése a külföldön is elismert színvona-

lú állategészségügyi szolgálattal kapcsolatos. A PM javaslata szerint a jelenleg mintegy 1600 regionális állomással rendelkező szolgálatot újjá kell szervezni, és ezzel komoly létszámmegtakarítást elérni. Az agrártárca ezt természetesen vitatja, és azzal érvel, hogy a létszámcsoökkentés ellehetetleníti a szolgálat munkáját. A vita várhatóan elhúzódik, és végül az éppen jobb érdekérvényesítési eszközöket felsorakoztató fél győzedelmeskedik.

A reform eddigi eredményei tehát az agrárágazat számára nem túlságosan pozitívak. Úgy tűnik, nem következett be az elvárt hatékonyságjavulás, továbbra is akadozik a kormányon belüli álláspontok koordinációja, illetve az gyakran csak személyes konfliktusokon keresztül működik. *Nem jött létre egy olyan tárcaközi egyeztetési mechanizmus, amely biztosítaná, hogy a szűkebb tárcaérdekek harca helyett nemzetgazdasági szinten megalapozott döntések szülessenek.* Egyelőre az várható, hogy olyan fontos kérdésekben is, mint az agrárium stratégiai fejlesztése, vagy a piacvédelmi rendszer további erősítése az egyes kormányzati blokkok pillanatnyi erőviszonyai döntenek majd, nem pedig a gazdaságirányítás valós érdekei.

dr. Kemény Ádám
Moszkva

Józan debreceniek

Sok-sok ezer diák tanul Debrecenben. Talán ezért is van a városnak olyan friss hangulata, fiatalos lendülete. Nem is olyan nagyon régen parasztpolgárok, civisek éltek itt, akik mindig csak addig nyújtózkodtak, ameddig a takarójuk ért. A városban szép polgárházakban éltek, de kapcsolatuk eleven volt a földdel, s az állatokkal is, mert gazdálkodtak. Volt tanujuk, az élelmiszert a zöldségféléktől a birkapörköltnek valóig maguk termelték meg. Ez sajátos tartást adott nekik. A civis asszonyok a 19. század végéig hordták a derékban szűkülő, csípőnél bővülő, gazdagon hímzett rövid bundát, amely a hosszú szoknyával csinos, nőies viselet volt. *Kaskétlinek* nevezett fekete selyem szalagfodros főkötőt hordtak. A lányok díszmagyarrá emlékeztető ünneplő ruháját szintén sok hímzés díszítette és jellegzetes volt bogláros abroncspártájuk. A férfiak kék nemezgyapjúposztó ruhát hordtak ünnepnapokon. Innen, Debrecenből származik a „*suba a subához, guba a gubához*” népi szólás is, amely arra utalt, hogy szegény ember fia szegény ember lányát vegye feleségül, a módos gazda fia módos gazda lányának kösse be a fejét, ha lehet...

Visszapillantás a múltba

Az első írásos említése Debreczún néven 1235-ből származik. A 14. század végére az összeépülő apró falvakat – Mesterfalvát, Szent

László falvát és a többi – a Debreceni család tagjai birtokolták, majd egyesítették, így lett sok falu egyesüléséből Debrecen még nagyobb. Évszázadok során mindig újabb és újabb kiváltságokkal gazdagodott. Vásártartási joga már a 14. században volt. Nagy Lajos mezővárosi rangra emelte 1361-ben. Korán megindult a céhek önszerveződése is. Híresek voltak a szűrszabók, a fazekások, népi bútorasztalosok. A debreceni agyagpipa külhonban is keresett volt. A Debreceni család kihalásával a város a királyra szállt 1405-ben. Zsigmond királyunk Buda városával azonos kiváltságokkal ruházta föl a tiszántúli várost. A török hódoltság idején is okosan politizáltak a város vezetői. Különadók megfizetése révén és viszonylag félre eső fekvésének köszönhetően megőrizhette kiváltságait, gazdaságilag tovább fejlődött és menedéket nyújthatott a törökök elől menekülőeknek.

Kálvinista Róma

Lakói 1536-ban tértek át a református hitre, ami abból is adódott, hogy Debrecen és környékének földesurai a protestáns hitet választották. Több, mint 160 évig nem is működött a katolikus egyház itt. 1538-ban alapították a híres Református Kollégiumot, külön nyomdával egyetemben. Itt volt prédikátor, majd később református püspök Méliusz Juhász Péter. Az ellenreformáció évtizedei alatt sokat szenvedtek azok, akik

kitartottak hitük mellett, a gazdaság is hanyatlott. Az 1803-as és 1811-es tűzvész után kezdtek csak igazán építkezni a debreceniek. Ekkortájt épült meg a Nagytemplom, a Kollégium, a Városháza, amelyek a város karaktert adó épületei. Nehéz időkben ide költözött az Országgyűlés. A Nagytemplomban mondták ki 1849. április 14-én a Habsburg ház trónfosztását, s itt választották meg kormányzóknak Kossuth Lajost. Az 1919-es román megszállás idején mélypontra került Debrecen, kézzel mozdítható, lábon elhajtható, kereken gördíthető értékeinek tömegét veszítette el. A második világháború végén a Református Kollégium oratóriuma adott helyet az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek, amely megválasztotta az Ideiglenes Kormányt, vagyis ismét Debrecen vette át kis időre a főváros szerepét.

A református egyháznak iskolái, közösség építő munkája, karitatív tevékenysége révén fontos szerepe van ma is. Az iszákos-mentésben, a kábítószerek elleni küzdelemben itt-hon, de – az Önkormányzattal karöltve, annak hathatós anyagi támogatásával – a határon túlra is eljut az odafigyelő gondoskodás. A romániai Élesden és Zsobokon rendszeresen támogatnak árvaházakat. Főlpártolták a csángó-magyarokat is. Az Ujkerti Nevelési Központ ad helyet a csángó napnak, minden évben. Figyelemre méltó a *Sziklára Épült Ház Alapítvány*, amelynek kezdeményezése és gyűjtése révén épülhetett meg a Szent Erzsébet Gimnázium és Kollégium Gyimesfelsőlokon, ahova még Székelyudvarhelyről is érkez-

nek diákok. Külön érdekeség, hogy az Alapítvány létrehozásában, a gyűjtés megszervezésében a debreceni katolikusok vállalták a döntő szerepet. *Dr. Keresztesné Várhelyi Ilona* asszony különösen sokat tett az ügyért.

A Debreceni Klinikára a határon túlról is érkeznek betegek, különösen a súlyosan sebesült, életveszélyben levők. Életveszélyes égést elszívott román bányászokat helikopterrel szállították a Klinika Égési Osztályára, ahol megmentették életüket.

Iskolatejet minden óvodásnak és általános iskolásnak

Sok huzavona, be nem teljesült ígéret után a város vezetősége úgy döntött, megoldja a saját erejéből az iskolatej ellátást. *Halász D. János* alpolgármester elmondta, hogy minden nagyvárosban vannak elesett, szegény emberek, akiknek gyerekei nagyon örülnek a friss tejnek. Míg az iskolatej költségeit korábban 1/3 részben az önkormányzatok, 1/3 részben a tejipar, 1/3 részben az állam vállalta, ez 2002-ben megváltozott. Csatlakozásunkkal maga az Európai Unió támogatta 25%-ban az iskolatej programot. A támogatás azonban nem érkezett meg Debrecenbe, ezért döntött úgy a város vezetése, hogy akkor is megelőlegezi az iskolatejhez szükséges összeget, ha semmi pénzt nem kap. 2004. szeptember 1-jétől 20 731 óvodás és általános iskolás kapta és kapja meg a tejet naponta.

A civis bölcsességből és meggondoltságból napjainkra

is maradt. *Tény, hogy Debrecen a legkevésbé eladósodott magyar város.* 46 milliárdos éves költségvetése mellett, adóssága nem haladja meg a 2 milliárd forintot. (Vannak olyan magyar városok is, amelyek költségvetésük 50-60%-ával, vagy még többel vannak eladósodva.)

Szellemi kisugárzás

Debrecen nem véletlenül adta Csokonai Vitéz Mihályt, Diószegi Sámuel, Fazekas Mihályt, Medgyessy Ferencet, Szabó Magdát, Tóth-Máté Miklóst és sok más kiváló embert a magyar kultúrának. Szellemi kisugárzása ma is megvan. Gondoljunk csak a kitűnő színészgárdával rendelkező Csokonai Színházra, vagy a lélegzetelállító képeket festő *Madarász Gyulára, Boros Miklósrá*. Micsoda nagy dolog, ha a híres hortobágyi festőtáborban eltölthet valaki 10-12 napot. Debrecennek és környékének nincsenek hegyei, de a csodálatos felhőjáték, a táj fenséges nyugalma mégis a festő ecsetjére kívánkozik.

Gulyás Gábortól, a Debrecen 2010 Programiroda vezetőjétől megkérdeztem, van-e esélye annak, hogy a város elnyerje *Európa Kulturális Fővárosa* címet. A város körüli régió 4 ország határán fekszik, kelet, nyugat, észak és dél kereskedelmi útvonalainak metszéspontjában. A rendszeres légi forgalmat lebonyolító *Debrecen Airport* dinamikus fejlődő európai légikikötő. Gazdag és egyre tovább épülő közművelődési hálózattal rendelkezik. Kulturális célokra a magyar nagyvárosok közül a legtöbbet for-

dítja. Csupán szakképzésre 1 milliárd 70 millió forintot költenek. Történelmi okból és fekvésénél fogva jó és egyre erősebb kapcsolatot ápol a Felvidékkel, Kárpátaljával, Erdéllyel és a Partiummal. A meglévőkhöz épül a konferenciaközpont, a versenyszoda, a Monostorpályi út. 2010-ig több új kamara színház, múzeum, galéria és kulturális intézete lesz Debrecenben. Ezek akkor is itt maradnak, ha netán mégsem Debrecenre esik a választás az európai városok vetélkedőjén.

Megtanultak pályázni

Figyelemre méltó, tudtam meg *Halász D. János* alpolgármestertől, hogy uniós pályázataik 90%-a nyer. Így ennek a városnak sikerült eddig a legtöbb pénzt nyerni uniós pályázataival. Jó lenne ezt a lendületet megőrizni.

A debreceni Nagyállomáson vonatom érkezésére várakozom. Hűvös az este, szorosabban fogom a kabátomat. Hirtelen nagyot tüszentek. A mellettem járdát söprő bajuszos ember javulást kíván, így hosszú ú-val. Nem tehetek róla, az itteni hajdú-bihari tájszólás édes zene a füleimnek. Gondolatban végigfutok az elmúlt napokon, Tóth-Máté Miklós Méliusz című darabjának drámaiságán. A darabot az egyik modern református templomban adták elő. Eszembe jut a nagyerdei úszás, no meg a hortobágyi csárdában elfogyasztott birkapaprikás és az egyszerű, de főséges slambuc, a híres pásztor étel. Hiába, a legtöbbünk szívéhez a gyomrunkon keresztül vezet a legrövidebb út...

Tamás Enikő

José Manuel Silva Rodríguez

Az Európai Bizottság Mezőgazdasági Főigazgatóságának vezetője

1949. október 25-én született Spanyolországban.
 1973: A madridi egyetemen agrármérnökként diplomázik.
 1977: Külkereskedelmi képesítést kap Madridban.
 1983: A CEPADE spanyol nyelvterületű államok nemzetközi intézetében, a Spanyol Fejlesztéstudományi Központban, Madridban szerez diplomát (CEPADE-angol megnevezése: Study Centre of Madrid Polytechnic)

Szakmai tapasztalata:

1971–1979: A Gazdasági és Kereskedelmi Minisztérium felügyelője, emellett a madridi agrármérnökök iskolájának professzora.
 1979-ig az Állami Exportszabályozó és Felügyelő Szolgálat tanácsadója, élelmiszeripari projekteken vesz részt.
 1979–1982: Madridban, a spanyol Gazdasági és Kereskedelmi Minisztérium belkereskedelmi főigazgatóságán, valamint a kereskedelmi politikákért felelős igazgatóságán dolgozik.
 1983–1986: A madridi állami hivatalban (Secretaria de Estado) mezőgazdasági ügyek biztosja, a spanyol csatlakozási tárgyalások delegációjának tagja.
 1986: Tagja az Európai Bizottság Kabinetének, Manuel Marín alelnök mellett.
 1987–1990: A Mezőgazdasági Főigazgatóság feldolgozott zöldség-gyümölcs részlegének vezetője.

1990: A Mezőgazdasági Főigazgatóság dohány részlegének vezetője.
 1991–1993: A Főigazgatóság bor, alkohol és lepárlással előállított termékeinek vezetője.
 1993–1997: A Mezőgazdasági Főigazgatóság főtanácsadója, a zöldség-gyümölcs közös piaci szervezet (CMO) igazgatója.
 1997: A mezőgazdaság vidékfejlesztésért felelős részlegének főigazgató-helyettese.
 1999 decemberétől: az EU mezőgazdaságának főigazgatója.

Mit gondol José Manuel Silva Rodríguez?

José Manuel Rodríguez úgy ítéli meg a 2003. évi KAP reform során megvalósult támogatások kifizetésének feltételeit és a szétválasztásnak hatásait, hogy noha a Bizottság az agrárpolitika egyszerűsítésére törekedett, a valóságban a megoldás közel sem egyszerű. Hatékony adminisztrációnak kellett megalapozni az agrárkifizetéseket, mely teljesen új módsze-

reket kívánt. Az egyszerűsítés rendszerének kidolgozása szükségessé tette a támogatások összegének növelését. Ez kialakította, hogy a mezőgazdasági szervezetek hosszabb távlatokban tervezzenek, és merjenek újabb mechanizmust kialakítani.

Az EU-hoz való csatlakozással a belső piacra való bejutás feltételei változtak, nemcsak a 10 új tagállam esetében, hanem a „rég motorosoknál” is. A termékpályákon ugyanis lényegesen megnő a kínálat, mely az adott tagállam részéről sokkal nagyobb precízitást, minőséget kíván. Azonban meg kell őrizni az egyensúlyt az EU 25-ök régi és új tagállamai közötti termelésben és értékesítésben. *Minden tagállamnak meg kell értenie, hogy csak az adottságainak legjobban megfelelő termékeket állítsa elő, ráadásul a legmagasabb minőségben.* Csak így védhető meg az EU élelmiszeripara és -piaca azoktól a külső behatásoktól, melyek a globalizáció törvényszerűségeivel megpróbálják uralni „vén” kontinensünket.

Ehhez pedig tisztán és egyértelműen kell továbbítani az EU kereskedelmi normáit és elvárásait a Világkereskedelmi Szervezet képviselői felé. Így teremthető meg az a világot átívelő kereskedelmi hálózat, melyben nincsenek sem éhezők, sem a feleslegeiket megsemmisíteni kényszerülő államok.

Forrás: www.europa.eu.int,
<http://www.kbs-frb.be/>

Prokai Dorina

Új agrár szakszótársorozat a Mezőgazda Kiadótól

Új szakszótársorozat első köteteit jelentette meg májusban a budapesti Mezőgazda Kiadó. Dr. Lelkes Lajos ügyvezető igazgató ezzel kapcsolatban arról tájékoztatott, hogy a szótárak előkészítő munkálataihoz az Európai Unió csatlakozásra való felkészülés kezdetén láttak hozzá. A munka egy része mostanra érett be, így az első három kötet hetekkel ezelőtt az üzletekben volt, a másik három az év végéig a pultokra, illetve a könyvterjesztői hálózatba kerül.

Arra a kérdésre, hogy mi indokolta a program beindítását, az igazgató elmondta: a megfelelő piackutatás rávilágított arra, hogy az agrároktatásnak nincsenek többnyelvű szakszótárai, a szakfordító szakok diákjai ugyancsak hiányolják ezeket. Azt is figyelembe vették, hogy az agrár-felsőoktatásban, főként a szaknyelvből vizsgázók körében szintén keresettek a speciális szótárak. A kiadónál számoltak azzal, hogy az igazságügyi tárcánál is szinte minden területen, az uniós rendeleteket, szakmai joganyagot fordítók, véglegesítők számára szintén fontosak lehetnek ezek a kötetek. Ebből következik, hogy a megfelelő szakszótárak nemcsak a diákoknak, fordítóknak, hanem a végzett agrármérnököknek és közgazdászoknak, sőt a pénzügyi szakértőinek is fontosak lehetnek, hiszen az agrárfinanszírozás, a támogatások révén kapcsolódik a soknyelvű uniós apparátus munkájához.

Az elmúlt napokban hagyta el a kiadót az ötnyelvű – magyar–angol–francia–német–orosz – *Állattenyésztési szótár*, amely mintegy 11 ezer magyar állattenyésztési szakszó, illetve szóösszetétel, szakkifejezés idegen nyelvű változatát tartalmazza. Szerzői – Cseresznyés Natália, Farkas József, Kovács Renate, Puska Ferenc és Sárosdy Iván – nyelvtanárok, akik a Kaposvári Egyetem Állattudományi Karán szereztek több évtizedes tapasztalatot a szakmai nyelv oktatásában.

A másik, már üzletekbe került könyv a *Halászati és haltenyésztési szótár*, amely egy kötetben magyar–angol és angol–magyar változatú. Szerkesztője Medvegyné Shorka Anna. A kötet több, mint 19 ezer szócikket és bővítményt tartalmaz. Szókészlete felöleli a halászat és a haltenyésztés valamennyi területét a halfajoktól a nemesítésen egészségügyön át az integrált haltenyésztésig. Helyet kapnak benne a halászat történetéhez és

múltjához kapcsolódó kifejezések, valamint a jellegzetes halételek nevei.

A már napvilágot látott harmadik könyv a *Környezettani kieszótár*, amelyben angol–magyar és magyar–angol sorrendet tartó fejezetek léteznek. A dr. Thyll Szilárd által szerkesztett és összeállított könyv mintegy 7 ezer címszót, illetve kifejezést tartalmaz.

Idén a kiadó megjelenteti a magyar–latin–angol–német nyelvű *Állatorvosi szótár*at,

amely 13 500 címszavas és a magyar–angol–német–francia–spanyol–orosz hatnyelvű *Növénytermesztési szótár*at, amely 11 ezer címszavas lesz. Ezen kívül piacra kerül a négynyelvű *Lovasszótár* is.

Lelkes Lajos azt is elmondta, hogy a magyar kiadású agrár- és környezeti szótárak nemcsak hazánkban tartanak érdeklődésre számot. Szó van arról, hogy az *Állatorvosi szótár*at a Magyar Állatorvosok Világszövetsége megjelenteti a környező országok nyelvén is: horvátul, szerbül, románul, szlovákul, ukránul. Az igazgató szerint ez nem okozhat nehézséget, hiszen a magyar változatban megvannak ehhez az alapok latinul, angolul, németül, már csak hozzá kell írni a szomszéd országok nyelvén. A magyar kiadást a határon túl élő magyarok jól használhatják.

Fehér István

Heinz újabb terjeszkedése

Az amerikai cégóriás, a Heinz nemrégiben bejelentette, hogy a legnagyobb orosz fűszer-cég, a *Petroszojuz* ellenőrzését fontolgatja, hogy még inkább kiterjessze jelenlétét Kelet-Európában. A tranzakció részletei nem ismertek. *William Johnson Heinz* a tulajdonos, s egyben

cégvezető kifejtette, hogy ezzel az akcióval Európa legnagyobb ketchup- és fűszerpiaca fölött szerzi meg az ellenőrzés jogát. A szentpétervári székhelyű *Petroszojuz* ketchup-ot, majonézet, margarint gyárt. Az éves termelése meghaladja a 108 millió eurót, 2000 embert fog-

lalkoztat. Jelenleg Oroszország második legnagyobb ketchup előállítója, de vannak komoly érdekeltségei mind a margarin, mind a majonéz piacon, szerte Oroszországban.

T. E.

Forrás: AgraFood East Europe
2005. május

EU-konform vágóhíd

A bolgár-portugál Belsuin cég 1,6 millió eurót fektet be egy új vágóhídba és annak sertésfarmjába Septemvriitszi-ben, amely észak-kelet Bulgáriában található, jelentette ki *Yordan Tachev*, a cég igazgatója. Az új vágóhíd kapacitása 300 ser-

tés, naponta. A vágóhíd szigorúan az uniós szabványok szerint épül.

T. E.

Forrás: AgraFood East Europe
2005. május

Nem versenyképes a német biomarhahús

A német biomarhahús túl drága, ha összehasonlítjuk más országokéval, a Braunschweigi Szövetségi Mezőgazdasági Kutatási Központ felmérése szerint. A nemzetközi kutató csoport úgy találta, hogyha Franciaország, Ausztria, a Cseh Köztársaság, Argentína biomarhahús termelésével összehasonlítjuk, a német biohús szektor jóval magasabb költséggel állítja elő a marhahúst. A vizsgálatok azt mutatták, hogy a német biogazdaságok bevétele magas, ami nagy-

részt a magas közvetlen támogatásoknak tudható be.

A tanulmány szerint a német biohústermelés gyenge pontja a magas előállítási költségekben és a viszonylag alacsony jövedelmezőségben keresendő. Az EU KAP reformjai kapcsán elvárás, hogy a biogazdaságok koncentráljanak a piacra is, vállaljanak az eddigieknél sokkal aktívabb szerepet a piacszerzésben.

Sok esetben a biomarhahúst csak konvencionálisként tudják

értékesíteni, vagyis azzal azonos, a biohúsnál jóval alacsonyabb áron. Ezen a helyzeten javíthat a speciális piaci csatornák fölkkutatása. Emellett javítani szükséges a minőséget és a piaccal sokkal élénkebb kapcsolatot kell tartani. Maguk a politikusok is sokat tehetnek a biotermelesért, akár azzal is, hogy a piaci szereplőket összehozzák.

T. E.

Forrás: Livestock and Meat
2005. május

Cukorpiaci mozgások

2005. június elején az Unió intervenciók cukorkészlete elérte a 337 378 tonnát. Ebből 70 ezer tonna magyar, 156 ezer tonna francia, 52 ezer tonna belga és 54 ezer tonna svéd. A felajánlások tovább folytatódnak. Az új tagállamok termelői közül legérdeklődőbbek a lengyelek. Lengyelországban 95 ezer tonna felajánlás történt június elejéig. Szlovéniából is érkezett felajánlás még áprilisban, de akkor, a közraktárak hitelesítési eljárása során fellépett problémák miatt az ajánlatot elutasították. Az ármeneti zavart azonban

sikerült elhárítani és újabb 10 ezer tonna felajánlás érkezett Szlovéniából, valamint 18 ezer tonna Olaszországból.

Ezeket túl a cukor irányító bizottság 22 ezer tonna cukrot fogadott el szabad piaci export tenderre és a 23. héten közel 10 euróval csökkentette az exportvisszatérítési támogatást, ami így 392,91 euró/tonna lett.

-b-

Forrás: AgraFacts
2005. június

Az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában megjelenő rendelkezések

Az alábbiakban felsorolt EU rendelkezéseket az Official Journal L sorozatának májusban megjelent számaiból válogattuk. A lista teljesség igénye nélkül szelektálja mindazokat a mezőgazdasággal és élelmiszeriparral foglalkozó rendelkezéseket, amelyek hazánkat bármilyen módon érinthetik. Az Európai Unió teljes magyar nyelvű joganyaga elérhető az Európai Unió Hivatalos Lapjának különkiadásában.

Magyarország

2005/382/EK

A Bizottság határozata (2005. május 18.) a hasított sertések magyarországi osztályozási módszereinek engedélyezéséről (az értesítés a C(2005) 1448. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L126, 2005. május 19. 55. oldal

Zöldség-gyümölcs

Bizottság 789/2005/EK rendelete (2005. május 25.) a banánágazatban az értékesítésből származó jövedelemveszteség ellentételezését szolgáló támogatási program tekintetében a 404/93/EGK tanácsi rendelet alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 1858/93/EGK rendelet módosításáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L132, 2005. május 26. 13. oldal

Dohány

A Bizottság 760/2005/EK rendelete (2005. május 19.) a 2005. évi németországi, görögországi, spanyolországi, franciaországi, olaszországi és portugáliai betakarításra vonatkozó garanciaküszöb keretében az egyik fajtacsoportból a másikba átadható nyersdohány mennyiségek megállapításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L127, 2005. május 20. 4. oldal

Cukoripar

A Bizottság 516/2005/EK rendelete (2005. március 31.) a cukorágazatban termelési illeték-

előlegként fizetendő egységösszegeknek a 2004/2005-ös gazdasági évre történő meghatározásáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L83, 2005. április 1. 44. oldal

Élelmiszer

2005/389/EK A Bizottság határozata (2005. május 18.) az 1999/217/EK határozatnak az élelmiszerekben, illetve azok felületén használt aromaanyagok nyilvántartása tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2005) 1437. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L128, 2005. május 21. 73. oldal

Külkapcsolatok

2005/394/EK Az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség közötti a mezőgazdasági termékek kereskedelméről szóló megállapodással létrehozott Mezőgazdasági Vegyesbizottság 1–2005 határozata (2005. február 25.) a 7. melléklet 1. függelék B. címének 9. pontjáról Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L131, 2005. május 25. 43. oldal

Állattenyésztés, állati termékek

Bizottság 715/2005/EK rendelete (2005. május 12.) a 0202 KN-kód alá tartozó, szarvasmarhafélék fagyasztott húsára, illetve a 02062991 KN-kód alá tartozó termékekre vonatkozóan vámkontingens megnyitásáról és kezeléséről (2005. július 1-jétől 2006. június 30-ig)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L121, 2005. május 13. 48. oldal

A Bizottság 716/2005/EK rendelete (2005. május 12.) a feldolgozásra szánt fagyasztott marhahústra vonatkozó behozatali vámkontingens megnyitásáról és kezeléséről (2005. július 1-jétől 2006. június 30-ig)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L121, 2005. május 13. 53. oldal

2005/379/EK A Bizottság határozata (2005. május 17.) a szarvasmarhafélék fajtatizta tenyészállatairól, azok spermájáról, petesejtjeiről és embrióiról kiállított származási bizonyítványról és az abban feltüntetendő adatokról (az értesítés a C(2005) 1436. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L125, 2005. május 18. 15. oldal

Tejtermékek

Bizottság 739/2005/EK rendelete (2005. május 13.) a 2921/90/EGK rendeletnek a főlözött tejből származó kazein és kazeinátok előállítására nyújtott támogatás összege tekintetében történő módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május 14. 18. oldal

A Bizottság 731/2005/EK rendelete (2005. május 13.) a vaj minimális értékesítési árának rögzítéséről a 2571/97/EK rendelettel megnyitott folyamatos pályázati eljárás keretében lefolytatott 163. egyedi pályázati eljárás tekintetében

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május 14. 3. oldal

A Bizottság 732/2005/EK rendelete (2005. május 13.) a tejszínre, a vajra és a vajkoncentrátumra vonatkozó támogatás maximális összegének rögzítéséről a 2571/97/EK rendelettel megnyitott folyamatos pályázati eljárás keretében lefolytatott 163. egyedi pályázati eljárás tekintetében

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május 14. 5. oldal

A Bizottság 733/2005/EK rendelete (2005. május 13.) a vajkoncentrátumra vonatkozó támo-

gatás maximális összegének rögzítéséről a 429/90/EGK rendeletben szabályozott folyamatos pályázati eljárás keretében megnyitott 335. egyedi pályázati eljárás vonatkozásában Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május 14. 7. oldal

A Bizottság 734/2005/EK rendelete (2005. május 13.) a vaj minimális értékesítési árának meghatározásáról a 2771/1999/EK rendeletben nevezett folyamatos pályázati eljárás keretében kiadott 19. egyenkénti pályázati felhívásra Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május 14. 8. oldal

A Bizottság 735/2005/EK rendelete (2005. május 13.) a 214/2001/EK rendeletben a sovány tejből készült tejpör értékesítésével kapcsolatos állandó pályázati felhívás keretében megtartandó 18. egyedi pályázati felhívásban alkalmazandó minimális ár rögzítéséről Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május 14. 9. oldal

Állategészségügy, takarmányozás, növényvédelem

Bizottság 712/2005/EK rendelete (2005. május 11.) az állati eredetű élelmiszerekben található állatgyógyászati készítmények maximális maradékanyag-határértékeinek megállapítására szolgáló közösségi eljárás kialakításáról szóló 2377/90/EGK tanácsi rendelet I. és II. mellékletének a lazalocidra, valamint a bituminoszulfonátok ammónium- és nátriumsóira vonatkozó módosításáról (1)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L120, 2005. május 12. 3. oldal

A Bizottság 738/2005/EK rendelete (2005. május 13.) a növény-egészségügyi ellenőrzésre irányuló közösségi pénzügyi hozzájárulás odaítélésével kapcsolatos rendelkezések végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról, valamint a 2051/97/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 1040/2002/EK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május 14. 17. oldal

A Bizottság 2005/34/EK irányelve (2005. május 17.) a 91/414/EGK tanácsi irányelvnek az etoxazol és a tepraloxidim hatóanyagként való felvételének céljából történő módosításáról (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L125, 2005. május 18. 5. oldal

Az EFTA Felügyeleti Hatóság ajánlása 65/04/COL (2004. március 31.) a takarmányok 2004. évi hivatalos ellenőrzésének összehangolt programjáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L126, 2005. május 19. 59. oldal

2005/390/EK A Bizottság határozata (2005. május 18.) az Észak-Koreában előforduló madárinfluenzával kapcsolatos védekezési intézkedésekről szóló 2004/122/EK határozat ötödik alkalommal történő módosításáról (az értesítés a C(2005) 1451. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L128, 2005. május 21. 77. oldal

2005/392/EK A Bizottság határozata (2005. május 17.) az egyes húsevő háziállatok veszettség elleni vakcinázásának hatékonysági vizsgálatára jóváhagyott laboratóriumok jegyzéke tekintetében a 2004/253/EK határozat módosításáról (az értesítés a C(2005) 1439. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L130, 2005. május 24. 17. oldal

2005/393/EK A Bizottság határozata (2005. május 23.) a kéknyelvbetegséggel kapcsolatos védő- és megfigyelő körzetekről, illetve az ezen körzetekből vagy ezen körzeteken keresztül történő szállításokra alkalmazandó feltételekről (az értesítés a C(2005) 1478. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L130, 2005. május 24. 22. oldal

Az EGT-Vegyesbizottság 161/2004 határozata (2004. december 3.) az EGT-megállapodás I. mellékletének (Állat- és növényegészségügyi kérdések) módosításáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L133, 2005. május 26. 1. oldal

Gabona

A Bizottság 744/2005/EK rendelete (2005. május 13.) a gabonaágazatban 2005. május 16-tól alkalmazandó behozatali vámok megállapításáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május 14. 25. oldal

A Bizottság 749/2005/EK rendelete (2005. május 18.) az intervenció hivatalok birtokában lévő gabonafélék értékesítési eljárásának és feltételeinek megállapításáról szóló 2131/93/EGK rendelet módosításáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L126, 2005. május 19. 10. oldal

Halászat

A Tanács 768/2005/EK rendelete (2005. április 26.) a Közösségi Halászati Ellenőrző Hivatal létrehozásáról és a közös halászati politika ellenőrző rendszerének létrehozataláról szóló 2847/93/EGK rendelet módosításáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L128, 2005. május 21. 1. oldal

A Bizottság 776/2005/EK rendelete (2005. május 19.) a teljes kifogható mennyiségek és kvóták éves kezelésére vonatkozó kiegészítő feltételek bevezetéséről szóló 847/96/EK tanácsi rendelet alapján egyes halállományokra vonatkozó 2005. évi kvóták kiigazításáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L130, 2005. május 24. 7. oldal

Bizottság 790/2005/EK rendelete (2005. május 25.) az egyes halászati termékek forgalmazására vonatkozó közös előírások megállapításáról szóló 2406/96/EK tanácsi rendelet módosításáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L132, 2005. május 26. 15. oldal

Bor

A Bizottság 748/2005/EK rendelete (2005. május 18.) Közösségen belüli felhasználásra szánt boralkohol bio-etanolként való értékesítését

célzó versenytárgyalási eljárás indításáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L126, 2005. május
19. 3. oldal

A Bizottság 761/2005/EK rendelete (2005. május 19.) bizonyos borok esetében Franciaországban az 1493/1999/EK tanácsi rendelet 30. cikkében megállapított krízisleplelés megnyitásáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L127, 2005. május
20. 6. oldal

A Bizottság 762/2005/EK rendelete (2005. május 19.) asztali borok esetében Spanyolországban az 1493/1999/EK tanácsi rendelet 30. cikkében megállapított krízisleplelés megnyitásáról
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L127, 2005. május
20. 8. oldal

Öko-gazdálkodás

2005/384/EK A Bizottság határozata (2005. május 12.) a 2000/45/EK, a 2001/405/EK, a 2001/688/EK, a 2002/255/EK és a 2002/747/EK határozatnak az egyes termékekre vonatkozó közösségi ökocímke odaítélésével kapcsolatos ökológiai kritériumok érvényességének meghosszabbítása céljából történő módosításáról (az értesítés a C(2005) 1446. számú dokumentummal történt) (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L127, 2005. május
20. 20. oldal

Támogatások

2005/385/EK A Bizottság határozata (2005. május 13.) az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap (EMOGA) Garanciarészele által a 2004-es pénzügyi évre vonatkozóan finanszírozott tagállami kiadások számláinak elszámolásáról (az értesítés a C(2005) 1443. számú dokumentummal történt)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L127, 2005. május
20. 22. oldal

Egyéb

A Bizottság 708/2005/EK rendelete (2005. május 10.) egy, az 1107/96/EK rendelet mellékletében szereplő eredetmegjelölés termékleírásának módosításáról (Azeites do Norte Alentejano) (OEM)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L119, 2005. május
11. 3. oldal

A Bizottság 736/2005/EK rendelete (2005. május 13.) egyes elnevezéseknek az Oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések nyilvántartása elnevezésű nyilvántartásba való bejegyzéséről szóló 2400/96/EK rendelet mellékletének kiegészítéséről (Miel d'Alsace) – (OFJ)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május
14. 10. oldal

A Bizottság 737/2005/EK rendelete (2005. május 13.) az Oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések nyilvántartása elnevezésű nyilvántartásba való bejegyzéséről szóló 2400/96/EK rendelet mellékletének kiegészítéséről (Ricotta Romana) – (OEM)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L122, 2005. május
14. 15. oldal

A Bizottság 750/2005/EK rendelete (2005. május 18.) a Közösség külkereskedelmi statisztikájára és a tagállamok közötti kereskedelmi statisztikákra vonatkozó ország- és területnomenklatúráról (1)
Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L126, 2005. május
19. 12. oldal

Készítette:

Román Zoltán, EU információs koordinátor
*Földművelésügyi és Vidékfejlesztési
Minisztérium, Irányító Hatósági Főosztály*
Az itt felsorolt jogszabályokról érdeklődni
lehet a 301-4055-ös telefonon
és a zoltan.roman@fvm.hu email címen.
További jogszabályok megtekinthetők
a www.eu-info.hu oldalon.

Helyesbítés

Az Európai Unió Agrárgazdasága 2005/5. számának 4. oldalán *Gráf József* miniszter úr nevét tévesen írtuk. Elnézést kérünk Miniszter Úrtól és Olvasóinktól.

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ

EURÓPAI UNIÓ GYŰJTEMÉNYE

Könyvtárunk a magyar agrárágazat gazdag EU-információs gyűjteményével várja tisztelt olvasóit:

hétfőn, szerdán és pénteken: 9⁰⁰–16⁵⁰; kedden és csütörtökön 9⁰⁰–19⁰⁰ között
Tel.: 06-1-489-4963, Tel/Fax.: 06-1-489-4939

- A gyűjteményt az Országos Mezőgazdasági Könyvtárba beiratkozott olvasók használhatják az éves beiratkozási díj megfizetésével.
- A szabad polcon elhelyezett mintegy 1500 könyv- és 50-féle folyóirat-állomány helyben olvasható. Egyes anyagrészekről olvasóinknak igény szerint fénymásolatot készítünk a szerzői jogvédelmi szabályok figyelembevételével.
- A könyv- és folyóirat-állomány használatát kézikönyvtár, lexikonok és szótárak egészítik ki. Az Európai Unió statisztikai és jogi CD-ROM adatbázisainak használatához szükség esetén térítésmentesen segítséget nyújtunk. Az adatbázisok anyagának nyomtatása, ill. floppyra mentése azonban térítésköteles.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI BIBLIOGRÁFIA

A bibliográfia áttekintést ad a hazai mezőgazdaság és határterületek szakirodalmáról. Mintegy 200 folyóirat és egyéb kiadványok feldolgozásával készül, évente több ezer bibliográfiai tételt tartalmaz. A mezőgazdaság szakterületei szerint rendezett kiadvány használatát tárgy- és névmutató könnyíti meg. Megjelenik évente egyszer CD-n és nyomtatott változatban.

Az adatbázishoz on-line kapcsolódási lehetőség is van.

A CD ára: 2.000,- Ft + ÁFA (és az esetleges postaköltség).

A nyomtatott változat ára: 7.000,- Ft + ÁFA (és az esetleges postaköltség).

Megrendelhető telefonon: 06-1-489-4910 és e-mail-en: [szerkesztoseg@omgk.hu](mailto: szerkesztoseg@omgk.hu)

AGRÁRKÖNYVTÁRI HÍRVILÁG

Könyvtárunk koordinációs központi feladatából következően rendszeres tájékoztatást adunk szakmai munkánkról, tudományos tevékenységünkről, szolgáltatásainkról, terveinkről, rendezvényeinkről a hazai és nemzetközi eseményekről az agrárágazat könyvtárosai és az érdeklődők számára. Megjelenik negyedévente, térítésmentesen.

Megrendelhető telefonon: 06-1-489-4960 és e-mail-en: [bence@omgk.hu](mailto: bence@omgk.hu)

SZAKIRODALMI SZOLGÁLTATÓHÁZ

Szaklapok és folyóiratok, magyar és idegen nyelvű szakkönyvek, tankönyvek, elektronikus adathordozók és dokumentumok értékesítése a hazai szakkönyvkiadók teljes választékával.

A Szolgáltatóházban működik az első hazai mezőgazdasági szakkönyv-antikvárium.

BUDAI TELEHÁZ

Szolgáltatásainkból: számítógép használat, nyomtatás, fénymásolás, faxolási lehetőség, CD írás, szkennelés és Internet-használat. Számítógépes programok használata: szövegszerkesztés, táblázatkezelés, adatbázis-kezelés stb. Internetes könyvtárház.

Telefon/fax: 06-1-489-4974, e-mail: [telehaz@omgk.hu](mailto: telehaz@omgk.hu), honlapunk: www.budaitelehas.gportal.hu

ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

1012 Budapest, Attila út 93. • 1253 Budapest 13, Pf.: 15 • Telefon: 06-1-489-4900

Pénzforgalmi jelzőszám: MNB 10032000-01494532